

komitet pravnika
za ljudska prava

PRIRUČNIK ZA POŠTOVANJE STANDARDA JAVNOG ŽIVOTA

nesebičnost

integritet

objektivnost

odgovornost

otvorenost

poštenje

lični primer

KOMITET PRAVNIKA ZA LJUDSKA PRAVA

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

KOMITET PRAVNIKA
ZA LJUDSKA PRAVA

PRIRUČNIK ZA
POŠTOVANJE
STANDARDA
JAVNOG ŽIVOTA

Beograd
2009.

Komitet pravnika za ljudska prava
PRIRUČNIK ZA POŠTOVANJE STANDARDA JAVNOG ŽIVOTA

Izdavač

Komitet pravnika za ljudska prava
Svetogorska 17, 11000 Beograd
Tel: +381-11-3344-235
Fax: +381-11-3344-425
E-mail: yucomoffice@gmail.com
Web site: <http://www.yucom.org.rs/>

Za izdavača
Biljana Kovačević-Vučo

Uređivački odbor
Biljana Kovačević-Vučo
Katarina Jozic

Priprema i štampa
„Dosije studio“, Beograd

Tiraž
1000

ISBN 978-86-83209-26-2

Ovaj priručnik priredio je Komitet pravnika za ljudska prava u okviru projekta „Jačanje kapaciteta lokalnih branitelja ljudskih prava i uvođenje standarda javnog života u Srbiji“ koji se realizuje uz finansijsku pomoć Evropske unije.
Sadržina ovog dokumenta predstavlja isključivu odgovornost YUCOM-a i njegovih projektnih partnera i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

Sadržaj

DEO PRVI STANDARDI JAVNOG ŽIVOTA

Uvod – šta su to standardi javnog života?.....	11
Standardi javnog života u Velikoj Britaniji	14

DEO DRUGI PRAKTIČNI PRIMERI ZA RAZUMEVANJE STANDARDA JAVNOG ŽIVOTA

Uvod	21
1. Nesebičnost.....	23
Primer br. 1	
Sebičnost ne podrazumeva odgovornost	26
Primer br. 2.	
Mrkonjića nervira što mora da štedi	28
Primer br. 3.	
Službenici rade za partije, a ne za građane.....	30
Primer br. 4	
Smena poraženih sa svih funkcija	32
Primer br. 5.	
Poslanici žele i penzije po „specijalnom“ režimu.....	34
2. Integritet	36
Primer br. 1.	
Direktori gubitaša najbolje plaćeni	38
Primer br. 2.	
Velja obećao Mrkonji	40
Primer br. 3.	
Slavica „Galenikin“ honorarac.....	42
3. Objektivnost	44
Primer br. 1.	
I u kulturi caruje partijski teror	46
Primer br. 2.	
Partijska licenca za posao	48

Primer br. 3.	
Kriterijum – partijska knjižica	50
Primer br. 4.	
Na „Aerodromu“ traže bonuse u visini dve plate	52
4. Odgovornost	54
Primer br. 1.	
Radikalni opstrukciju rada Skupštine Srbije dobro naplaćuju kroz dnevnice	56
Primer br. 2.	
Direktorka odnela ključ i pečate	58
Primer br. 3.	
Grad gubi milione zbog utaje poreza	60
Primer br. 4.	
Vlada Srbije oteže sa vraćanjem Predloga zakona o udruženjima u skupštinsku proceduru	62
Primer br. 5.	
Poništili izbore zbog imena na latinici	64
Primer br. 6.	
Odlaze u Beograd 20 puta za jednu dozvolu	66
5. Otvorenost	68
Primer br. 1.	
Gradska služba i urbanistička mafija	70
Primer br. 2.	
Državna tajna i slučaj Miladin Kovačević	72
Primer br. 3.	
Vlada funkcionerima prodala 288 stanova ispod cene	74
Primer br. 4.	
Mrka Tomi asvaltirao put!	76
6. Poštenje	78
Primer br. 1.	
„Gužva“ u Domu Narodne skupštine	80
Primer br. 2.	
Direktor Peconijeve firme bio u Skupštini	82
Primer br. 3.	
Krkobabić mlađi – krije imovinu	84
Primer br. 4.	
Svađa Nikolića i Šutanovca oko izvoza oružja	86
7. Lični primer	88
Primer br. 1.	
Kršenje dostojanstva funkcije u skupštinskoj raspravi	90
Primer br. 2.	
Umesto hapšenja, samo priča o korupciji	92

Primer br. 3.	
Lakše je krečiti nego se baviti politikom.....	94
Primer br. 4.	
Poslanici umislili da su „glumci“	96
Primer br. 5.	
Republička izborna komisija i sukob interesa	98

**DEO TREĆI
ISTRAŽIVANJE – JAČANJE KAPACITETA LOKALNIH
BRANITELJA LJUDSKIH PRAVA I UVOĐENJE
STANDARDA JAVNOG ŽIVOTA U SRBIJI**

DODACI

I	VISOKI SLUŽBENIČKI SAVET – KODEKS PONAŠANJA DRŽAVNIH SLUŽBENIKA.....	113
II	FORMULARI ZA PRAKTIČNO PRAĆENJE STANDARDA JAVNOG ŽIVOTA.....	119

Deo prvi
Standardi javnog života

Uvod – šta su to standardi javnog života?

Standardi javnog života jesu nova kategorija u uporednim sistemima, u čijoj osnovi jeste etika. Polazeći od toga da se zakonom, po pravilu ne može obuhvatiti svako loše postupanje funkcionera javne vlasti i javnog službenika koje nije u skladu sa javnim interesom ili nije pravično, u Velikoj Britaniji, Kanadi ali i u mnogim drugim zemljama, sve veći značaj daje se moralnoj normi kao obliku društvene norme i društvenoj odgovornosti različitih nosilaca javnih funkcija i javnih službenika na svim nivoima.

Živeći u društvu, ljudi grade i odgovarajuće standarde u međusobnoj komunikaciji i interakciji. Često, mnogi od njih, vremenom postaju i pravna norma, koja je kao takva zaštićena državnim autoritetom. Činjenica da je jedno ponašanje „formalno“ zakonito, ne znači istovremeno da je i etičko i moralno. Zato standardi javnog života, odnosno „javna etika“ danas predstavlja bitan segment svakog demokratskog društva.

S druge strane, zahtev za etičkom odgovornošću kao dodatnog oblika odgovornosti nosioca javnih funkcija i javnih službenika ali i šire, upravo je rezultat otvorenosti savremenog demokratskog društva. Javnost je postala manje snishodljiva prema nosiocima javnih ovlašćenja, te su zato i povećana očekivanja za njihovim dobrim ponašanjem – za visokim standardima etičkog ponašanja.

Priroda ovog oblika odgovornosti nameće mehanizam samoregulacije ponašanja unutar organa javne vlasti kao sredstva za uspostavljanje etičke odgovornosti odnosno standarda u javnom životu.

Samoregulacija u bilo kojoj profesiji ili društvenoj sferi prepostavlja da se razvoj i sprovođenje normi vrši od strane onih čije se ponašanje tim normama i uređuje, u cilju poboljšanja pružanja usluga potrošačima odnosno korisnicima usluga. Ona zahteva postavljanje standarda i saglasnost sa njima od strane pojedinaca i institucija na koje će se ti standardi odnositi, kao i razvijanje postupaka i mehanizama kojima će se ta pravila sprovoditi.

Kako je osnov etike, odnosno samoregulacije princip *dobrovoljnosti povinovanja pravilima*, sudovi ili drugi organi državne vlasti ne igraju, s jedne strane ulogu arbitra niti sprovode proglašena načela, a oni koji se obavežu ovakvim normama, s druge strane, ne čine to pod pretnjom zakonske sankcije, već zbog želje za daljim razvojem kredibiliteta profesije. Samoregulativa zavisi najviše od uzajamnog razumevanja i saglasnosti aktera o etičkim načelima ponašanja i sistemu vrednosti svoje profesije.

U nekim zemljama, ovaj sistem je pod kontrolom tela koje će postavljati osnovne smernice u razvoju odgovornosti u javnom životu, kao što su to komisije za standarde u javnom životu u Velikoj Britaniji ili Kanadi.

Ovaj proces vremenom je u razvijenom svetu doveo i do širenja etičke odgovornosti i na druge struke i delatnosti, koja su posredno povezana sa javnim životom:

mediji i novinari, lekari, univezitetski profesori, advokati... samo su neke od profesija koje zahtevaju jačanje standarda profesionalne etike u navedenim oblastima.

Sve ono što se dešavalo u proteklih petnaestak godina u Srbiji, ostavilo je teške posledice u svim sferama života – kako javnog, tako i privatnog. Dugi niz godina, etika i etička pravila, kao i opšti pad morala, bio je praćen ne samo opštom degradacijom i zakonske i političke, već i etičke (moralne) odgovornosti.

Tako su korupcija, zloupotreba položaja, pljačka javnih resursa i slično, postali čak i poželjan obrazac ponašanja u Srbiji, kako u „javnoj“, tako i u „privatnoj“ sferi. Tome je značajno uticalo: (1) nepostojanje ili nepoštovanje pravnog sistema koji reguliše prava i obaveze institucije i predstavnika institucija prema sistemu i građanima i (2) nepostojanje ili narušenost normativnog sistema koji reguliše prava i obaveze prema instituciji i građanima.

Funkcioneri organa javne vlasti, javni službenici i uopšte, institucije sistema moraju zadobiti poverenje građana. A poverenje će postojati ako građani prepoznaju da se javna ovlašćenja, kao i privatna koja su povezana sa javnim interesom, koriste za *opšte – javno dobro*.

Jedan od preduslova tranzicije u Srbiji jeste unapređivanje i jačanje političke i zakonske odgovornosti. Ona svakako nije na zadovoljavajućem nivou ali je reforma u navedene dve oblasti u izvesnoj meri započeta. Međutim, i politička i zakonska odgovornost ostaju nedovoljne bez promocije, unapređenja i jačanja etičkih standarda javnog života, kao trećeg oblika odgovornosti.

Samoregulacija oličena u vidu etičkih normi i pravila, odnosno standarda javnog života, kao i adekvatni nadzorni mehanizam samoregulacionog sistema, jesu jedan od najznačajnijih faktora sistema tranzicije. Ali, samoregulacija mora biti postavljena tako da ne zadire u samu ideju samoregulacije i da omogući unapređenje etičkih standarda nosioca javnih ovlašćenja kombinovano sa izjednačavanjem postavljenih standarda u okviru institucija. S obzirom na pomenuti cilj (poverenje građana i jačanje institucija sistema), ovi standardi bi morali oslikati etiku koju većina građana očekuje da je organi, funkcioneri i javni službenici prate. Dakle, etika dolazi od građana.

Deo ovih standarda definisan je pravnom regulativom koja se odnosi na sprečavanje sukoba interesa. Nepostojanje sukoba interesa nosilaca javnih vlasti je, ipak, minimalni standard čije poštovanje građani zahtevaju. Sukob interesa treba da isključi mogućnost korišćenja javnih ovlašćenja za ostvarivanje privatnih interesa. Ali, to bi mogao biti samo jedan od standarda. U Velikoj Britaniji i Kanadi vremenom su se „iskristalisali“ i drugi standardi: *nesebičnost; integritet; objektivnost; odgovornost; otvorenost; poštenje i delovanje ličnim primerom*.

Na žalost, ovi etički standardi se još uvek nisu „iskristalisali“ u Srbiji. Čini se da će u ovom procesu, veliki značaj odigrati branitelji ljudskih prava – tačnije nevladine organizacije čiji osnovni cilj jeste promocija, zaštita i unapređenje ljudskih prava. Jer povreda etičkih standarda u ovom kontekstu, najčešće podrazumeva i različite povrede ljudskih prava od strane funkcionera organa javne vlasti i javnih službenika. Zato branitelji ljudskih prava u Srbiji imaju odlučujuću ulogu u promociji i stvaranju jasnih standarda javnog života. Zaštitnici ljudskih prava u Srbiji jesu ta „krovna“ struktura koja treba ne samo da prati njihovo poštovanje već i da ih jasno formuliše.

Cilj ovog priručnika jeste da se u zajedničkom radu sa lokalnim nevladinim organizacijama i braniteljima ljudskih prava, kroz čitav niz primera etičkog i neetičkog ponašanja funkcionera i javnih službenika kako na centralnom tako i na lokalnom nivou koje smo konstatovali u poslednjih nekoliko meseci kroz sprovedeno izraživanje u Srbiji, formulišu jasni srpski etički standardi za funkcionere i javne službenike po uzoru na britanske standarde javnog života, kako bi se oni, u bližoj mogućnosti mogli jasno pratiti, a njihovo kršenje na odgovarajući način „moralno“ sankcionisati.

Priredila: Katarina Jozić, M. A.
Komitet pravnika za ljudska prava

Standardi javnog života u Velikoj Britaniji

Standardi javnog život definisani su od strane Komisije za standarde javnog života Velike Britanije još 1994. godine, odmah nakon njenog formiranja. Njihova relevantnost bila je ispitivana kroz sprovedena istraživanja javnog mnjenja na teritoriji Velike Britanije. Zahvaljujući ovako postavljenoj metodologiji, gde se javno mnjenje konsultovalo na samom početku uvođenja novog mehanizma zaštite od neetičkog ponašanja nosilaca javnih vlasti bez obzira na njihovu stranačku pripadnost, i ličnim delovanjem članova Komisije za standarde javnog života, ovi standardi postali su široko prihvaćeni u britanskom društву i politici.

Krajem oktobra 1994. godine, tadašnji britanski premijer Džon Mejdžor, objavio je da je Vlada osnovala Komisiju za standarde u javnom životu u cilju „...ispitivanja postojeće zabrinutosti o standardima ponašanja svih nosilaca javnih ovlašćenja, uključujući i njihove finansijske i komercijalne aktivnosti i donošenja preporuka u vezi sa regulacijom koja je neophodna za obezbeđenje najviših standarda u javnom životu“. Standardi su, prema Mejdžorovim rečima, trebali da obuhvate brojne nosioca javnih ovlašćenja, tačnije ministre, javne službenike i savetnike, poslanike Parlementa i poslanike Velike Britanije u Evropskom parlamentu, članove i više službenike u svim nedržavnim javnim telima i nacionalnim telima zdravstvenih ustanova, direktore u organizacijama koje nisu u sastavu ministarstava, članove i više službenike drugih tela koji vrše funkcije koje se finansiraju iz državnog budžeta, i izabrane članove i službenike na položaju u organima lokalne samouprave.

Komisija se inicijalno bavila neetičkim ponašanjem narodnih poslanika, uključujući kontrolu njihovih finansijskih izveštaja, kao i slučajevima neadekvatnih postavljena u javnim telima.

Rad Komisije nije bio povezan sa specifičnim istražnim postupcima ili izvestavanjem koja su ustanovljena za druge državne organe ili nezavisna tela.

U daljem razvoju nove institucije, novembra 1997. godine, novi britanski premijer Toni Bler, dalje je proširio nadležnosti Komisije i na: (1) nadzor u vezi sa fi-

nansiranjem političkih stranaka i (2) pravo Komisije da podnosi preporuke u vezi sa promenama i unapređenjem postojeće regulacije u cilju poštovanja standarda.

Komisija se danas često zvanično sastaje kako bi razmotrila aktuelna pitanja povodom kojih postoji zabrinutost u javnosti a povezana su sa kršenjem standarda javnog života, a po potrebi, izdaje saopštenja i donosi dokument kojim se podržava istraživa pred drugim organima ili nezavisnim telima. Ona i sama ima mogućnost da organizuje „javna slušanja“ u vezi sa aktuelnim slučajevima. Komisija takođe, održava i kontakte i neformalne sastanke sa praktičarima u određenim oblastima i ekspertima, u cilju što boljeg razumevanja konkretnog slučaja i utvrđivanja kršenja formulisanih standarda javnog života. Kada je to primereno, Komisija sačinjava i objavljuje izveštaje za Vladu koji su dostupni javnosti.

Iako je otvoreni za primanje inicijativa i predstavki u određenim oblastima koje su predmet istrage Komisije, ona nije nadležna da razmatra i postupa po individualnim žalbama odnosno predstavkama koje ukazuju na kršenje standarda javnog života. Međutim, i pored toga, Komisija je primila preko 5000 pismenih predstavki od početka svog rada, što ukazuje da je vrlo brzo postala važan segment britanske participativne demokratije.

Dokumenti koje dobija Komisija od stane organizacija i pojedinaca se čuvaju u kancelariji za javna dokumenata. Takođe, kopije ovih dokumenata se mogu pronaći i u nekoliko sličnih kancelarija u više gradova Velike Britanije, kao i u biblioteci oba doma Parlamenta, tako da ih mogu koristiti i poslanici. Ipak, materijal koji je potencijalno uvredljiv ili za koje su političke stranke tražile da ne bude dostupan, neće biti na raspolaganju javnosti.

Sedam osnovnih standarda javnog života u Velikoj Britaniji koji su predmet „istrage“ Komisije za standarde u javnom životu su: (1) *nesebičnost*; (2) *integritet*; (3) *objektivnost*; (4) *odgovornost*; (5) *otvorenost*; (6) *poštenje* i (7) *lični primer*.*

Nesebičnost kao standard javnog života, u Velikoj Britaniji podrazumeva da nosioci javnih funkcija treba da donose samo one odluke koje su u skladu sa javnim interesom, te da ne bi trebalo da to čine iz finansijske ili materijalne koristi za sebe, svoju porodicu, ili svoje prijatelje.

Integritet kao standard javnog života podrazumeva da nosioci javnih funkcija ne bi trebalo da budu pod bilo kakvom finansijskom ili drugom obavezom prema pojedincima ili organizacijama koje bi mogle da utiču na njih pri vršenju službene dužnosti.

Objektivnost znači da u obavljanju javnih poslova, uključujući i postavljanje na javne funkcije, dodeljivanje poslova ili preporučivanje pojedinaca za nagrade i beneficije, nosioci javnih funkcija treba da donose odluke samo na osnovu kvaliteta.

Odgovornost kao javni standard, znači da su nosioci javnih funkcija odgovorni za svoje odluke i postupke javnosti, i da moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

Otvorenost kao standard koji se primenjuje u javnom životu Velike Britanije, podrazumeva da su nosioci javnih funkcija dužni da budu što je moguće otvoreni u vezi sa svim odlukama i postupcima koje preduzimaju, kao i njihovu obavezu da svoje odluke obrazlože i da uskrate informacije samo kada širi javni interes to jasno zahteva.

* Napomena: Svaki od navedenih standarda, bliže je razrađen u drugom delu ovog Priručnika.

Poštenje kao standard podrazumeva da nosioci javnih funkcija imaju obavezu da prijave svaki privatni interes koji ima veze sa njihovom javnom dužnosti, kao i da preduzmu korake za razrešenje konflikta koji se pojavljuju na način koji štiti javni interes.

Lični primer kao poslednji od sedam standarda u javnom životu Velike Britanije, podrazumeva da nosioci javnih funkcija treba da podstiču i unapređuju ove principe vođstvom i ličnim primerom.

Svaki od navedenih standarda, bliže je razrađen u drugom delu ovog Priručnika.

Na preporuku Komisije za standarde u javnom životu, u Velikoj Britaniji osnovano je nekoliko tela koja, za razliku od Komisije, u fokusu imaju poštovanje standarda ponašanja funkcionera samo određenih institucija. Jedno od takvih tela je i *Komitet za lordovske privilegije* u britanskom Parlamentu.

Na ovom mestu, navećemo nekoliko interesantnih slučajeva o kojima je raspravljala Komisija kao i druga nezavisna tela tokom proleća 2009. godine.*

Pre izvesnog vremena, posle 350 godina postojanja Doma lordova britanskog Parlamenta suspendovana su njegova dva istaknutna člana. Lordove *Pitera Traskota* i *Tomasa Tejlor-a* iz vladajuće Laburističke partije razotkrili su novinari *Sandej tajmsa* koji su im se predstavili kao posrednici i predstavnici jedne strane firme. Lordovi su prihvatili ponudu da utiču na svoje kolege u Gornjem domu parlamenta i da glasaju za neke amandmane, a da za uзврат dobiju novčanu nadoknadu od 24.000 do 120.000 funti.

Otkriće da su britanski lordovi spremni da za novac prodaju državne tajne radeći za strane interese i da dodatno ugroze stabilnost zemlje u teškim vremenima izazvalo je oštре polemike. Ogroman pritisak javnosti primorao je jedan od posebnih tela, *Komitet za lordovske privilegije* da predloži njihovu suspenziju, koja je jednoglasno usvojena. Suspenzija će trajati do kraja sadašnjeg zasedanja, koje je u ovom sazivu do jeseni, kao što je i bilo predloženo u izveštaju Komiteta. Policija neće pokrenuti istragu zbog nemogućnosti da pribavi dovoljno dokaza. Lordovi nisu optuženi za uzimanje novca, već za kršenje pravila časnog ponašanja lordova. Sama priča koja govori o tome kako je došlo do navodnih pregovora oko „kompenzacije za njihov trud“ je gotovo neverovatna.

Četvorica poslanika laburista, prema objašnjenju *Sandej tajmsa*, sastala su se sa reporterima koji su se predstavili kao lobisti jedne inostrane kompanije. Britanski dnevnik je objavio detalje razgovora koje su lord Traskot i lord Tejlor vodili sa njihovim novinarima u kojima je bilo reći o tome kakvu pomoć mogu da im pruže i kako teče parlamentarna procedura. Dvojica optuženih lordova tvrde da nikada nisu nu-

* Izveštaj o dešavanju u Velikoj Britaniji prenesen je iz teksta „Lordovi od dugog prsta“, autora Saše Lukovića, objavljenog u *Novi Standard* od 2. juna 2009. godine. Tekst dostupan na www.standard.rs.

dili svoju pomoć nijednoj lobističkoj grupi, tvrdeći da nikada ne bi pristali da deluju za spoljne interese u zamenu za novac.

Prema navodima Sandej tajmsa, Lord Tejlor je tražio 120.000 funti za pokušaj izmene Zakona o kreditiranju, a za sličnu uslugu Lord Traskot je tražio 72.000 funti. Traskot je navodno ponudio svoje kontakte u ministarstvu energetike za izmene u tarifiranju električne energije, što bi donelo veliku finansijsku dobit privatnom energetskom sektoru.

Baronesa Rojal, lider laburista u Domu lordova, obećala je da će u potpunosti rasvetliti ove optužbe, koje su samo poslednje u nizu skandala koji su u poslednje vreme, naškodili integritetu britanskog Parlamenta. U čitav proces bio je uključen i Skotland Jard, ali uprkos preduzetim merama, čini se da ne postoji iskrena namera da se ceo slučaj u potpunosti razreši. Baronesa je ocenila da su optužbe prilično ozbiljne, jer je reč o jasnom kršenju parlamentarnih pravila koja nalažu da lordovi ne smeju da pokušavaju da utiču na zakone u zamenu za novac.

Lord Tejlor je priznao da su dvojica lobista kontaktirali sa njim i ponudili mu da bude stručni konsultant u njihovojo kompaniji, a za njegove usluge mu je ponuđen meščeni honorar između 5.000 do 10.000 funti, u zavisnosti od njegovog zalaganja. Lord je dodao da nije prihvatio ponudu i da nije bilo novčanih transakcija, dodajući da nije potpisao nikakav ugovor o međusobnoj saradnji, negirajući tvrdnje pisanih medija.

Istraga je vođena i protiv još dvojice laburista, bivšeg ministra odbrane lorda Luisa Munija i lorda Pitera Snejpa. Muni je blizak saradnik britanskog premijera, a procenjuje se da zarađuje između 35.000 i 40.000 funti godišnje samo za lobiranje razvijanja pogona američijuma u Edinburgu.

Sa druge strane, Snejp je istinska legenda laburista i veliki autoritet, koji je 27 godina bio poslanik ali i savetnik velikih kompanija, poput Sterling Lojda i Halton Gila. Obojica su oslobođeni optužbi koje je na njihov račun izneo Sandej tajms, ali su pozvani da upute izvinjenje ostalim članovima Gornjeg doma i britanskoj javnosti zbog nepriličnog ponašanja i kršenja parlamentarnih pravila koja zabranjuju bilo kakvo plaćeno zastupanje stavova. U zvaničnom saopštenju navodi se da su predstavnici parlamenta i lordovi više nego dobro plaćeni, upravo da bi se izbegla podložnost korupciji, ucenama i pritiscima sa strane.

To je glavni razlog usled koga je javnost tokom proleća 2009. godine bila ogorenja na predstavnike vladajuće partije. Konačna odluka o sudbini preostala dva lorda leži u rukama Gornjeg doma britanskog Parlamenta, koji će pre letnje pauze glasati o tome da li će ih isključiti ili kazniti na neki drugi način. Izuzetno retko se dešava da lordovi budu suspendovani, a poslednje isključenje se dogodilo u 17. veku.

Ozbiljnost situacije u britanskom Parlamentu produbljena je i višemesečnom aferom u vezi sa trošenjem državnog novca za sopstvene potrebe poslanika Donjeg doma. Još jedan britanski list, ovog puta Dejli telegraf, ukazao je na malverzacije poslanika u Parlamentu. Objavljeni su svi detalji o tome šta sve poslanici naplaćuju od poreskih obveznika na račun svojih troškova. Tu se nalaze računi za čistačice, hemijsko čišćenje, televizore, pelene, bombone i čišćenje dimnjaka, a najviše pažnje javnosti su privukli stambeni krediti za kuće i stanove na koje poslanici imaju pravo ako im je stalno mesto boravka izvan prestonice.

Mnogi su, sudeći po pisanju Dejli telegraфа, itekako dobro zaradili menjajući i renovirajući tzv. „druge kuće“ tokom ogromne ekspanzije na tržištu nekretnina prethodne decenije. Nadležni u Donjem domu su zatražili da se u istragu zloupotreba sistema uključi i policija. Ali kao i u slučaju nedozvoljenog lobiranja lordova, policija

nije ispitivala same zloupotrebe, već pitanje kako je Dejli telegraf došao do informacija koje je objavio. Policijska istraga je krunski dokaz da Parlament jednostavno ne razume bes javnosti u pogledu skandaloznih dešavanja u Vestminsteru, mišljenje je novinara koji su objavili priču početkom maja 2009. godine.

Interes za ovu priču postoji od 2005. kada je po *Zakonu o slobodnom pristupu informacijama (Freedom of information Act)* zatraženo da se objave podaci o troškovima poslanika, ali se Parlament oglušio o taj zahtev. Poslanici još od tada žele da izbegnu pravu istragu, jer je veliki broj u ove malverzacije bio direktno umešan.

Istovremeno, čini se da su pojedini štampani mediji, poput na primer, *Gardiana*, više naklonjeni poslanicima, jer su tvrdili da je i Dejli telegraf do podataka došao korišćenjem sumnjivih sredstava, odnosno da je za informaciju plaćeno oko 150.000 funti. *Independent* se slaže u oceni da su poslanici lovili u mutnom, ali da su na skali svetske korupcije i dalje „sitne ribe“. Tajms, uprkos tome što je javnost zaprepašćena navodnom gramzivošću svojih poslanika, napominje da poslanici Donjeg doma imaju izuzetno skromna primanja i da je sistem dodatnih izdataka uspostavljen kako bi im se pomogao da plate dodatne troškove koji proizilaze iz prirode njihovog posla. Sistem predviđa da poslanici imaju dva mesta boravka i sasvim je razumno omogućiti im da žive pristojno i udobno. Tvrđnja da su poslanici sami za sebe stvorili sistem dodatne zarade koji im omogućava da dobro napune džepove je jednostavno netačna, smatra *Tajms*.

Ipak, ova afera je rezultirala neopozivom ostavkom *Majkla Martina*, predsednika Donjeg doma. Tim postupkom, nekadašnji pripadnik vladajuće Laburističke partije, a sada nezavisni poslanik, postao je tako prvi predsednik Parlamenta u britanskoj istoriji koji je bio prinuđen da podnese ostavku na svoju dužnost. Iako sam nije bio jedan od poslanika koji su među službenim troškovima navodili najneverovatnije stavke, od dekorisanja stanova, dečijih proteza za zube do keksa sa đumbirom, Martin je optužen da je stvorio klimu koja je dopuštala takvo rasipanje državnog novca. Pored toga, bio je jedan od glavnih pobornika koji su nastojali da detalji o troškovima ne dospeju u javnost, a u svojim nastupima je bio toliko žestok i nefleksibilan da mu je i Vlada uskratila podršku.

Martin je izjavio da će 21. juna 2009. godine, napustiti mesto predsednika kako bi se zadržalo jedinstvo u Parlamentu, dodajući da ne želi da zalazi u detalje svoje odluke. Laburisti su se našli u vrlo teškom položaju i pokušavaju da bar donekle umire uzburkanu javnost, dok su konzervativci pod vođstvom Dejvida Kamerona već zatražili od vlade da raspriše izbore što je pre moguće. Martin je iskoristio svoja ovlašćenja kako bi zaustavio debatu oko predloga za izglasavanje nepoverenja aktuelnoj vladici. Atmosfera u parlamentu je izgledala kao u onim starim danima kada se do reči moglo doći samo ako ste bili najglasniji. Martina će dan nakon što formalno odstupi sa dužnosti zameniti kandidat koga će izabrati 464 poslanika.

Položaj predsednika Parlamenta u Velikoj Britaniji je drugačiji od većine drugih država. Predsednik ne sme biti stranačka ličnost, jer se očekuje da će tako zadržati nezavisnost i objektivnost. Kako bi dobio bar neke pozitivne poene, *premijer Gordon Braun* je najavio da нико од poslanika koji su nepromišljeno trošili novac, neće moći da se kandiduje na narednim izborima. Velika šteta je načinjena, a svi ovi skandali su dodatno pogoršali ionako nezavidan rejting stranke, a veliki deo ispitanika smatra da bi i premijer Braun trebalo da podnese ostavku na mesto predsednika Laburističke partije.

Deo drugi

Praktični primeri za razumevanje standarda javnog života

Uvod

U toku šestomesečnog istraživanja koje je sprovedeno u periodu od početka januara do kraja juna 2009. godine, Komitet pravnika za ljudska prava uočio je brojna kršenja standarda javnog života u Srbiji.

Deo ovog istraživanja predstavljen je u mesečnim izveštajima koji su objavljeni na web prezentaciji YUCOM-a, a u samom Priručniku nalaze se i drugi primeri kršenja standarda javnog života u navedenom vremenskom periodu od strane fukcionera i javnih službenika u Srbiji.

Generalno posmatrano, stepen poštovanja standarda javnog života u Srbiji je nizak, a jedan od razloga za to svakako leži u činjenici da oni i nisu jasno formulišani. S druge strane, etika i moral još uvek nisu zastupljeni u onoj meri u kojoj bi trebali da budu u srpskom javnom životu. Zato se stiče utisak da na formulisanju jasnih standarda još treba „raditi“, jer preuzimanje standarda javnog života iz Velike Britanije, iako korisno, ipak treba prilagoditi ovom društvu, čime bi se otvorio prostor za jačanje poštovanja etike i morala fukcionera i javnih službenika.

Zakonom o državnim službenicima iz 2005. godine, osnovan je *Visoki službenički savet*. Visoki službenički savet, u skladu sa propisima koji važe za organe državne uprave i službe Vlade, između ostalog donosi *Kodeks ponašanja državnih službenika* i vrši druge poslove određene ovim zakonom, a propisi Visokog službeničkog saveta objavljaju se u „Službenom glasniku Republike Srbije“.

Savet nema svoju veb stranicu, ali deo informacija o njegovom radu je dostupan na veb stranici *Službe za upravljanje kadrovima* Vlade Srbije. Savet je početkom 2008. godine doneo *Etički kodeks javnih službenika* koji je objavljen u „Službenom glasniku“,¹ koji sadrži niz etičkih pravila koje se odnose na javne službenike u Srbiji. Međutim, bližih podataka o poštovanju etičkih principa od strane javnih službenika, kao i formulacija ovih standarda, uglavnom je ostala nedostupna i nepoznata široj javnosti.

S druge strane, *Zaštitnik građana* je krajem 2008. godine, u više navrata u svojim javnim nastupima najavljavao donošenje *Kodeksa fukcionera organa javne vlasti*, ali se to u ovom momentu (sredina jula 2009. godine) još uvek nije desilo.

Deo Priručnika koji je pred Vama, treba da omogući organizacijama koje se bave promocijom, unapređenjem i zaštitom ljudskih prava, a pre svega braniteljima ljudskih prava, da se upoznaju sa standardima javnog života, prepozna ih, uoče njihova potencijalna kršenja, kao i da neposredno učestvuju u njihovom formulisanju.

Ono što je istraživanje Komiteta pravnika za ljudska prava pokazalo jeste da se u svakom pojedinačnom slučaju, po pravilu kršenjem jednog, krši i čitav niz drugih

¹ Uporedi: *Etički kodeks javnih službenika*, Visoki službenički savet, „Službeni glasnik RS“, br. 29/08. Više informacija o Visokom savetu za pravosuđe i Službe za upravljanje kadrovima može se naći na veb stranici: www.suk.sr.gov.yu.

standarda javnog života. Radi lakše obrade „studije slučaja“ uz svaki slučaj pridodat je formular, koji treba da posluži pri edukaciji branitelja ljudskih prava o navedenim standardima. U krajnjoj liniji, kroz studiju slučaja, braniteljima ljudskih prava daje se mogućnost i da sami formulišu standarde na način kako ih oni doživljavaju, čime branitelji i sami treba da postanu aktivni učesnici njihove izgradnje i formulisanja kao i praćenja njihovog poštovanja.

NESEBIČNOST

Nesebičnost je svakako prvi od sedam ključnih standarda javnog života koji su se iskristalisali u Velikoj Britaniji i drugim zemljama zapadne demokratije.

Nesebičnost zahteva od nosioca javnih funkcija (funkcionera ali i javnih službenika) da donose odluke isključivo u javnom interesu. Oni ne treba da donose odluke da bi obezbedili finansijsku, materijalnu ili bilo koju drugu korist sebi, drugim institucijama i političkim strankama.

Ovaj etički standard je u mnogim zemljama, baš kao i u Srbiji, i *pravni standard*. On je povezan sa pravnim normama sadržanim u npr. *Zakonu o rešavanju sukoba interesa*, *Zakona o finansiranju političkih stranaka*, *Zakonu o Agenciji za borbu protiv korupcije* i sl. Takođe, kršenje ovog „etičkog“, ali i pravnog standarda, posmatrano iz ugla „pravne norme“ u određenim situacijama je i biće određenih krivičnih dela (npr. krivičnog dela zloupotrebe službenog položaja ili nesavesnog rada u službi).

Međutim, *nesebičnost* kao *pravni standard* ne poseduje uvek dovoljnu „širinu“. Pravo nikada ne može da obuhvati sve društveno neprihvatljive situacije, jer se one nikada unapred ne mogu u potpunosti predvideti. S druge strane, oni koji su na vlasti i koji često „krše“ ovaj princip, upravo iz svojih, sebičnih razloga i ne želete da takve situacije obuhvate i predvide pravnom normom, kako i sami ne bi bili obuhvaćeni „državnom“ sankcijom u slučaju njihovog kršenja. Vladajuće elite u Srbiji se često „sakrivaju“ iza principa legaliteta, koji je u Srbiji još uvek dominantan. Shodno ovom principu, svaki postupak funkcionera ili javnog službenika je opravдан ako je u skladu sa zakonom. U savremenoj pravnoj državi međutim, dominira princip legitimite, odnosno društvene opravdanosti postupaka nosilaca javne funkcije. Znači, „legalitet“ više nije dovoljan. Za ispravno postupanje potrebna je i društvena opravdanost, tačnije „legitimitet“ postupanja nosilaca javnih funkcija. Princip legitimite međutim, zahteva i već pomenuti društveni kontekst i društvenu opravdanost. Taj senzibilitet nosioci javnih funkcija uglavnom ne prepoznaju. U Srbiji ga, međutim, danas prepoznaju branitelji ljudskih prava, organizacije koje se angažuju u oblasti borbe protiv korupcije, pojedini mediji a često i sami građani.

Kršenje standarda nesebičnosti, kao jednog od ključnih standarda javnog života, često, u najširem smislu prestavlja *korupciju*, i ona je u zemljama sa dugom demokratskom tradicijom davno kao takva prepoznata. Kod nas međutim, „vladavina zakona“ odnosno pravna norma takve slučajeve ne obuhvata, a i kada ih obuhvata „pravo“ je često neprecizno, kao i ustanovaljeni mehanizmi zaštite. Znači, ostaje nam samo pomenuti etički standard. I pre svega branitelji ljudskih prava, mediji i javnost koji će ga štititi. Pomenimo zato na ovom mestu nekoliko takvih pojava „prepoznatih“ u svetu, koji predstavljaju klasične oblike kršenja standarda nesebičnosti, koji istovremeno jesu sastavni deo pojma „korupcija“.

Prva situacija bi bila kada stranke postojeće funkcije i pozicije koriste za „kupovinu glasova“ određenih kategorija birača. Ova pojava se u uporednoj terminologiji u širem smislu naziva *rentijersko ponašanje (rent-seeking behaviour)*, a jedna od njene manifestacija jeste „prividno pravilno korišćenje javnih fondova“ (*pork barelling*), kojom se označava *praksa nosilaca javne funkcije* da, pod *uticajem političke elite*, u

određenim oblastima utroši veće količine državnog novca za određene kategorije birača (na primer, penzionere, studente, bolesnike i sl.), sa ciljem da stranka dobilje njihovo „poverenje“ i glasove na budućim izborima, idući tako na uštrb javnom interesu i društvenoj dobrobiti u celini.²

Drugi, veoma čest slučaj kršenja standarda „nesebičnosti“ je veza nosilaca javnih funkcija sa privatnim ekonomskim interesima koja se najčešće prelama kroz *finsiranje političkih stranaka i sukob interesa javnih funkcionera pri vršenju javnih funkcija*. Ovaj oblik postoji onda kada političke stranke, kroz funkcionere organa javne vlasti koji su politički kadar, *podležu pritiscima i donose zakone* i druga pravna akta odnosno „državne“ strateške *odluke u interesu ekonomskih elita* (imućnih ljudi, vlasnika privatnih preduzeća i korporacija i sl.). Za uzvrat, stranka „dobija“ sigurne izvore finansiranja, a „*nosioci vlasti*“ pojedinačne povlastice i „pogodnosti“. Zato demokratske zemlje insistiraju na veoma restriktivnim zakonskim pravilima u vezi sa finansiranjem političkih stranaka, kao i na postojanju pravila o sukobu interesa, što u Srbiji, na žalost, još uvek nije slučaj.

I *treći* vid kršenja standarda „nesebičnosti“ je kada javni funkcioner (funkcioner organa javne vlasti ili javni službenik), koristi funkciju (položaj) u državnom aparatu pretežno za svrhu svog ličnog bogaćenja. U tom smislu, naročito teški oblici kršenja ovog standarda su korupcija srednjeg obima i krupna korupcija.

Korupcija ako se podje od kriterijuma *materijalne vrednosti štete*, može biti mala, srednja i krupna. Korupcija srednje vrednosti, prvenstveno je vezana za javne službenike srednjeg ranga, koji se nalaze na relativno solidnim položajima i sa većim stepenom ovlašćenja u domenu diskrecionog odlučivanja. Ono što ovu grupu službenika odvaja od krupne korupcije je prvenstveno „stezen“ koji zauzimaju u upravnoj i u širem smislu državnoj hijararhiji, a podložnost „krupnoj“ korupciji, sa napredovanjem u nomenklaturi javnih službenika, se povećava.³

Korupcija krupnog obima podrazumeva nameštanje velikih poslovnih dogovora, milionske nelegalne transakcije, vezu sa organizovanim kriminalom, nelegalnu trgovinu akcizne robe velike vrednosti, zloupotrebe u javnim nabavkama i procesu privatizacije i dr. „*Velika korupcija*“ se javlja na najvišim nivoima u vladu i uključuje veće državne projekte i programe. Vlada često pruža velike finansijske koristi privatnim firmama kroz ugovore o javnim nabavkama i davanju koncesija. Koristeći mito, privatni investitori u doslihu sa visokim funkconerima uzimaju za sebe monopol-ske rente, a proces privatizacije je izložen koruptivnim insajderskim dogovorima.⁴ Ovaj oblik korupcije najčešće je povezan sa *političkom korupcijom* i vršenjem *najviših državnih funkcija*, i tzv. „*centralizovanom*“ korupcijom. Posledice krupne korupcije *nisu samo ekonomske*, i ne ogledaju se samo kroz ogromnu materijalnu štetu koja na ovaj način proizilazi za državu i društvo, već ona dovodi i do *urušavanja legitimite institucija* i smanjenje poverenja javnosti u državu u celini. Krupna korupcija po pravilu cveta u *kriznim periodima za državu* i ona, sama po sebi, ne samo da nanosi ogromnu štetu društvu već predstavlja i veliki bezbednosni izazov.

2 Uporedi: Miodrag Jovanović, „*Politička korupcija: pojам, uzroci, tipologija, s posebnim osvrtom na postkomunističke zemlje*“, *Korupcija* (zbornik radova), str. 412–413.

3 Uporedi: Srđan Korać, „*Korupcija srednjeg obima: šta predstavlja i kako se suočiti sa njom*“, *Korupcija* (zbornik radova), Centar za menadžment-Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2005, str. 271–278.

4 Uporedi: Sjuzan Rouz-Ejkerman, *Korupcija i vlast – uzroci, posledice i reforma*, „*Službeni glasnik*“, Beograd, str. 39.

Takođe, postoje i određene situacije kada „nesebičnost“ podrazumeva donošenje određene „odluke“ od strane javnog funkcionera koja ne mora imati strogo formalni karakter, pa se u tom smislu i ne mora odnositi na bilo koji pojavn oblik korupcije. Suština takve odluke funkcionera nije javni interes, već hvalisanje, rejting, popularnost ili lažna hrabrost... . Takva „odluka“ funkcionera takođe ukazuje na njegovu karakternu osobinu – sebičnost, a na takvo ponašanje se može reagovati isključivo moralnom normom, odnosno ukazivanjem na kršenje standarda javnog života.

NESEBIĆNOST

PRIMER br. 1. Sebičnost ne podrazumeva odgovornost

Državni sekretar Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja, zatražio je krajem marta zvaničnim dopisom od Ministarstva pravde da se zaustave svi postupci pred sudovima u kojima radnici od privatizovanih preduzeća i preduzeća u procesu privatizacije traže ispunjene svojih prava iz radnog odnosa, što je državni sekretar Ministarstva pravde Slobodan Homen i učinio. Na ovaj način, izvršen je direktni prisak na nezavisnost pravosuđa od strane izvršne vlasti što je bio predmet reakcije Vrhovnog suda, sudija kao pojedinaca i strukovnih udruženja. Tako je na primer, iz Vrhovnog suda saopšteno da sudije neće postupati po tom zahtevu.

Povodom ovog dopisa Ministarstva ekonomije, Homen je izjavio da je dopis bio jedan od mnogih koji stižu i da ga je samo prosledio u Vrhovni sud, te da je Ministarstvo pravde bilo „samo poštari u tom slučaju“. Iz Vrhovnog suda saopšteno je da sudije neće postupati po tom zahtevu.

Kako se moglo čuti u javnosti, navodni razlog za ovakav dopis koji je uputilo Ministarstvo ekonomije, na čijem je čelu ministar Mlađan Dinkić, je taj što, u uslovima ekonomske krize, ovakvi sudski postupci mogu da nanesu nenadoknadivu štetu po poslovanje i budućnost ovih preduzeća, te da, između ostalog, i sami radnici, u slučaju stečaja, ostanu bez posla.

Ovim povodom, reagovao je i Republički odbor za rešavanje sukoba interesa kao i Zaštitnik građana Republike Srbije. Republički odbor je zatražio od Vlade Republike Srbije da razreši pomenute državne sekretare u Ministarstvu ekonomije i regionalnog razvoja i pravde, jer su prekršili član 6. Zakona o rešavanju sukoba interesa, kojim je predviđeno da je zabranjeno koristiti javnu funkciju da bi se uticanjem na odluku zakonodavne, izvršne ili sudske vlasti ostvarila korist, steklo neko pravo i pogodnost, zaključio pravni posao ili na bilo koji način interesno pogodovao sebi ili drugom. Vlada je pomenutoj preporuci za razrešenje odbila.

Ubrzo se oglasio i Zaštitnik građana Republike Srbije, koji je od Vlade zatražio samo razrešenje državnog sekretara Nebojše Ćirića zato što Ćirić, povodom konkren-tog slučaja, nije sarađivao sa ombudsmanom. Zaštitnik građana tom prilikom nije tražio i razrešenje Slobodana Homena, jer je ovaj, za razliku od Ćirića, u konkretnom slučaju sarađivao sa ombudsmanom. Vlada je odbila da postupi i po ovoj preporuci.

U Ministarstvu ekonomije i regionalnog razvoja je rečeno da oni ne vide razlog razrešenja i potpuno su podržali Ćirića, jer „...nije imao namenu da utiče na odluke suda, niti je to uradio...“, već je uputio pismo izvršnom organu. Što se tiče nesaranđenje sa ombudsmanom, u ovom Ministarstvu su rekli da nemaju informaciju o tome da je Ćirić odbio saradnju sa Zaštitnikom građana, te da se državni Sekretar nalazi u Vašingtonu na sastanku Svetske banke.

Nebojša Ćirić

UPITNIK ZA RAD

NESEBIČNOST

Nosioci javnih funkcija treba da donose samo one odluke koje su u skladu sa javnim interesima. Ne bi trebalo to da čine iz finansijske ili materijalne koristi za sebe, svoju porodicu, ili svoje prijatelje.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobranameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

NESEBIĆNOST

PRIMER br. 2.

Mrkonjića nervira što mora da štedi

Vlada Republike Srbije, u okviru mera štednje u uslovima ekonomske krize, zahtevala je od resornih ministarstava smanjenje troškova za 26%. Navedene mere, najviše su pogodile ministra za infrastrukturu Milutina Mrkonjića koji je, nezadovoljan, sredinom aprila 2009. godine, navodno ponudio ostavku na to mesto. U SPS-u, su nakon razgovora sa Mrkonjićem, rekli da su nezadovoljstva normalna u trenučima krize, ali da ozbiljnih poslednica neće biti.

Krizne mere Vlade Srbije podrazumevaju smanjenje budžeta svih ministarstava, što je uključivalo i ukidanje pojedinih projekata i „kresanje“ predviđenih sredstava. Krizne mere na neki način pogodile su i projekat izgradnje koridora 10, na šta je Mrkonjić burno reagovao.

Prema objavljenim vestima iz Vladi Srbije, za projekat završetka koridora 10 rebalansom budžeta koji sledi do kraja meseca predviđeno je čak i više novca nego originalnim budžetom, jer Mrkonjićevo ministarstvo treba da dobije dodatnih 1,5 milijardi dinara za eksproprijaciju zemljišta, dok će tri milijarde za izgradnju deonice od Horgoša do Novog Sada biti obezbeđeno iz budžeta Vojvodine. U originalnom budžetu za 2009. za koridor 10 iz domaćih izvora bilo je obezbeđeno samo tri milijarde dinara, a novac za eksproprijaciju nije bio planiran.

Ali ono što je Mrkonjića moglo posebno da pogodi, kako su novinari saznali, jeste odluka da se u skladu sa upravo usvojenim Zakonom eksproprijacija zemljišta ne vrši samo plaćanjem u gotovom novcu već naturalno, zamenom zemljišta. Iako će se na taj način uštedeti 100 miliona evra na troškovima, Mrkonjiću se, izgleda, ne sviđa što neće raspolagati svim sredstvima za eksproprijaciju.

Novinari su takođe saznali da ovo nije prvi put da je Mrkonjić nudio ostavku, te da su njegove kolege iz stranke već imale priliku da vide, kako kažu, čak četiri njegove ponuđene ostavke. Svaki put kad mu nešto zakinu, on nudi ostavku. Onda se buni, pa ga onda kolege iz SPS nešto mole i ubeđuju. U svakom slučaju, bilo je toga i ranije – rekao je sagovornik jednog dnevnog lista.

UPITNIK ZA RAD

NESEBIČNOST

Nosioci javnih funkcija treba da donose samo one odluke koje su u skladu sa javnim interesima. Ne bi trebalo to da čine iz finansijske ili materijalne koristi za sebe, svoju porodicu, ili svoje prijatelje.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobromameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

NESEBIĆNOST

PRIMER br. 3. Službenici rade za partije, a ne za građane

Kad bi se dosledno u praksi primenjivao Zakon o sprečavanju sukoba interesa, 99% naših funkcionera smatrali bi se „povezanim licima“, imenovanim i postavljenim zahvaljujući partijskim vezama, dakle nezasluženo i na osnovu neobjektivnih kriterijuma – izjavio je Slobodan Beljanski, predsednik Odbora za sprečavanje sukoba interesa, sredinom aprila jednom dnevnom listu.

Prema mišljenju Beljanskog, postoji dosta primera koji ukazuju na to da u državi nema političke volje da se ukine partokratija, a na rukovodeće pozicije dođu stručnjaci. Sve dok inženjer metalurgije bude na čelu Centra za kulturu u Boru, ili konobar predsednik Upravnog odbora Javnog komunalnog preduzeća u Kruševcu, biolog državni sekretar u Ministarstvu kulture, a penzioner potpredsednik Vlade, niti jedna mera Cvetkovićevog kabineta u cilju reformisanja države neće biti više od demagogije.

Najava da će ove godine biti otpušteno oko 8.000 državnih službenika prema mišljenju Beljanskog neće dovesti do efikasnije i jeftinije države, već samo, kako upozoravaju eksperti, do otpuštanja i ono malo ljudi koji znaju da rade posao. Stranke će od otpuštanja zaštитiti ljude koji su im lojalni, a takvi ne rade u korist građana već za svoju ličnu korist i korist svojih stranaka.

„Kad bismo ukinuli partokratiju, u kojoj pripadnost stranci otvara vrata javne službe, dobili bismo mnogo demokratičnije društvo sa stručnim ljudima na rukovođećim položajima, izabranim na osnovu objektivnih kriterijuma. Ne vidim da se nešto u društvu preduzima, niti spremnost partija da prepuste javne poslove. Sve ostaje u zatvorenem krugu, a odluke donose malobrojni“ – izjavio je Beljanski, ističući da je motiv ulaska u javnu službu lična probitačnost, a ne javni interes.

Suština partokratije, kako su za jedan dnevni list objasnili ugledni profesori ustavnog prava, jeste da oni koji upravljaju ne rade u javnom interesu već u interesu stranaka koje su ih tu postavile ili u interesu tajkuna koji su im pomogli da dođu na vlast. Sistem se proteže celom vertikalom države, od opštinskih uprava koje tajkuni-ma omogućavaju da dođu do vrednog zemljišta mimo tendera i tako uvećaju svoje bogatstvo, do vrha i korupcije u javnim nabavkama koja, kako je to za jedan dnevni list istakao Predrag Jovanović direktor Uprave za javne nabavke, „godišnje odnese oko 400 miliona evra“. Cifra je četiri puta veća od „budžetske rupe“ koju Vlada teškom mukom sada pokušava da zakrpi.

UPITNIK ZA RAD

NESEBIČNOST

Nosioci javnih funkcija treba da donose samo one odluke koje su u skladu sa javnim interesima. Ne bi trebalo to da čine iz finansijske ili materijalne koristi za sebe, svoju porodicu, ili svoje prijatelje.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

NESEBIČNOST

PRIMER br. 4. Smena poraženih sa svih funkcija

Krajem juna meseca 2009. godine, u Kikindi je došlo do smene predsednice opštine Jagode Tolicki. Jagoda je u poslednjih nekoliko meseci dva puta „uzburkala“ javnost u ovoj opštini. Prvi put u oktobru 2008. godine kada je kao član DS prihvatala da bude izabrana za predsednicu opštine, a drugi put, sredinom juna, kada se javno, na sednici SO, usprotivila načinu na koji DS funkcioniše i organizuje vlast u Kikindi. Njena ekspresna smena, je zapravo kulminacija sukoba dve struje među demokratama, a javna je tajna da je trvjenja među njima bilo i kada je baš ona predložena za predsednicu opštine, a ne Branislav Bajić, nosilac liste „Za evropsku Kikindu“ na lokalnim izborima, javili su lokalni dopisnici iz Kikinde.

Tikva je pukla na sednici Skupštine opštine 5. juna, kada Jagoda Tolicki, kao predsednica opštine, nije htela da predloži nove članove Opštinskog veća kako bi se smenili dotadašnji. Tolicki je kritikovala predsednika Odbora Savu Dobranića, a indirektno je prozvala i biznismena Zorana Mileševića, vlasnika preduzeća „Jet kompani“ (u čijem su sastavu „VK radio“ i „VK televizija“) i hotela „Narvik“. Iako ni u jednom obraćanju nije pominjala ime Zorana Mileševića, Kikindanima je bilo jasno na koga je mislila kada je rekla da je razlog za njenu smenu to što „nije dozvolila da se politika vodi u hotelskim restoranima i sa balkona ‘Narvika’.“:

„Pobedu svoje stranke nisam doživela kao svojevrsni plen niti kao priliku za olako kadrovanje. Vlast sam još manje doživela kao priliku za nekontrolisano korišćenje budžetskih sredstava po ličnom nalogu pojedinaca koji, možete li da zamslite, nisu ni u lokalnoj vlasti“, rekla je Tolicki, prozivajući predsednika Odbora DS Savu Dobranića da je bez njenog znanja, dok je bila odsutna, naložio da se ženskom rukometnom klubu, čiji je predsednik njegov venčani kum, isplati milion dinara. Tolicki je, takođe rekla da je „mesecima odolevala pritiscima da se Mileševićevoj „VK televiziji“ isplaćuju milionske sume i da je ukazivala da su tako postupali i funkcioneri prethodne vlasti.

Bilo kako bilo, Tolicki je smenjena sa mesta predsednice opštine, a lokalna vlast doživela je potpunu rekonstrukciju. Opštinsko veće umesto devet sada ima pet članova (odлуka o tome doneta je dok je Tolicki bila predsednica opštine), a na funkcijama su upravo oni koje bivša predsednica nije htela da podrži.

UPITNIK ZA RAD

NESEBIČNOST

Nosioci javnih funkcija treba da donose samo one odluke koje su u skladu sa javnim interesima. Ne bi trebalo to da čine iz finansijske ili materijalne koristi za sebe, svoju porodicu, ili svoje prijatelje.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

NESEBIČNOST

PRIMER br. 5. Poslanici žele i penzije po „specijalnom“ režimu

Krajem maja 2009. godine, u javnosti je „procurela“ vest, da su poslanici Skupštine Srbije nameravali da novim Zakonom o skupštini omoguće sebi penzije. Prema informaciji anonimnog izvora iz Skupštine, glasno se pričalo o uvođenju penzija za poslanike koji se nalaze u stalnom radnom odnosu u Narodnoj skupštini, a penzije bi iznosile i do jedne pune poslaničke plate, koja je u tom trenutku iznosila 75.000 dinara.

Ova informacija naišla je na snažnu osudu javnosti, koja je bila „revoltirana“ najavom da bi poslanici na ovaj način mogli da budu u značajno privilegovanim položaju u odnosu na ostale građane. Poslanici različitih poslaničkih grupa uglavnom su demantovali ove informacije. Ipak, iako se još krajem maja najavljalio brz završetak prvog Nacrta Zakona o Narodnoj skupštini, to se kasnije nije desilo. Zato, čini se da postoji opravdana „bojazan“ javnosti da se u konačnoj verziji zakona ovakav predlog i nađe.

UPITNIK ZA RAD

NESEBIČNOST

Nosioci javnih funkcija treba da donose samo one odluke koje su u skladu sa javnim interesima. Ne bi trebalo to da čine iz finansijske ili materijalne koristi za sebe, svoju porodicu, ili svoje prijatelje.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

INTEGRITET

Drugi subjektivni standard javnog života koji se odnose na javne funkcionere je *integritet*. Treba primetiti da je ovaj standard u neposrednoj vezi sa standardom nesebičnosti, ali za razliku od prvog, kod koga je akcenat stavljen na donošenje odluka, kod standarda integriteta akcenat je na eventualnim „obavezama“ koje javni funkcioner ima prema trećim licima, a koje ga mogu sprečiti da svoju funkciju vrši u skladu sa javnim interesom.

Integritet kao standard javnog života podrazumeva da nosioci javnih funkcija ne smeju da imaju bilo kakve finansijske ili druge obaveze prema bilo kojem pojedincu ili organizaciji, koji bi mogle uticati na obavljanje njihovog posla i vršenje njihovih dužnosti.

I ovaj etički standard, kao i prethodni, ima svoje „uporište“ u zakonodavstvu i pravnoj normi, a njegovo kršenje u određenim situacijama predstavlja i biće određenih krivičnih dela. „Limit“ pravne norme, međutim, ne daje mogućnost da njom budu obuhvaćeni svi slučajevi kršenja ovog standarda. Kao i kod prethodnog standarda, i integritet kao moralni standard ima značajno šire značenje nego što je to slučaj sa pravnim normama koje ga regulišu. Na ovom mestu zato navodimo nekoliko slučajeva, gde određene „veze“ između funkcionera i trećih lica, iako zakonom nisu „nedozvoljene“ predstavljaju kršenje etičkog standarda „integriteta“.

Nosioci javnih funkcija u Srbiji po pravilu nisu od „integriteta“. Razlog za to leži u činjenici što u Srbiji još uvek dominira tzv. „sistem plena“ (*spoils system*) koji je bio napušten u SAD i drugim zapadnim demokratijama još krajem 19. veka. Drugačije rečeno, u „sistemu plena“, nakon izbora, nove partije i nova politička većina *menja i sve profesionalne kadrove, od vrha do dna*, postavljajući „svoje ljude“. U takvom sistemu, jedina kvalifikacija koju treba da poseduje funkcioner javne vlasti ili javni službenik jeste „lojalnost“ političkoj stranci ili lojalnost državnom fukcioneru.

U savremenim pravnim državama, međutim, vremenom je ustanovljen „*merit službenički sistem*“ – zasnovan na sistemu vrednovanja kadrova (pre svega profesionalnih državnih službenika), u kome se jasno odvaja *politička* od *službeničke*, kao profesionalne funkcije. Na žalost, u zemljama u tranziciji, u kojima dominira strogo hijerarhizovani model uprave, javni službenik je još uvek pod snažnom kontrolom funkcionera javnih vlasti kao nosioca političke funkcije. U takvom sistemu, na rad funkcionera organa javne vlasti ili službenika, „utiče“ onaj koji ga je i postavio. Tako, kao posledica nepostojanja adekvatnih mehanizama selekcije unutar profesije, bilo kada je u pitanju stručno napredovanje ili nenapredovanje u upravljačkoj strukturi, ili uticaja lokalnih i republičkih centara moći na rad institucija utiče i na integritet lica koja se nalaze na javnoj funkciji.

Tako na primer, javni službenik kome je povereno diskreciono ovlašćenje, pod pritiskom politički usmerenog i izabranog funkcionera javne vlasti „izvršava“ političke naloge iza kojih se krije politička stranka. Ti nalozi često „idu u korist“ interesa „moćnih ljudi“, preduzeća, korporacija, odnosno privatnih interesa. Oni naročito dolaze do izražaja pri zaključenju javnih poslova ili finansiranju političkih stranaka. Kada dođe do kršenja standarda integriteta, u javnosti se *gubi poverenje u kompletну*

vladajuću političku kao i administrativnu strukturu, što kod građana stvara osećaj opšte korumpiranosti vlasti u celini. Motiv za kršenje standarda „integriteta“ često je, kao i kod kršenja standarda „nesebičnosti“, materijalna korist. U tom smislu, funkcioner organa javne vlasti ili službenik određene privilegije obezbeđuje suprotno zakonu i moralu nekom trećem licu za određenu neposrednu i materijalnu dobit. Tako treće lice stiče „punu kontrolu“ i nad budućim postupacima javnog funkcionera ili službenika i za „buduće“ potrebe istog „klijenta“.

INTEGRITET

PRIMER br. 1. Direktori gubitaša najbolje plaćeni

Početkom aprila, u javnosti se pojavila vest da su direktori gubitaša u javnim preduzećima najbolje plaćeni u Srbiji. Najveća direktorska plata u javnim preduzećima je u to vreme bila 379.161 dinar što je iznosilo 12,5 prosečnih plata u Srbiji. Od ukupno 32 javna preduzeća, 5 direktora je imalo platu veću od 300.000 dinara, a deset manje od 100.000 dinara.

Iako populizmu tipa „svi treba da imaju iste plate“, nema mesta, objavljivanje ovih podataka opet je pokrenulo temu u javnosti da li su plate direktora adekvatne, pogotovo ako se zna da se imena ljudi koji vode najveća preduzeća stranke same izvlače iz šesira i kasnije predstavljaju siguran izvor stranačkih prihoda. Prema mnogim mišljenjima, sve dok stranke ne odluče da kadrove za ova preduzeća biraju konkursima, biće sumnje u kadrove koje dovode. Do tada će i oni koji znaju posao a iz njih stoji stranka biti samo izuzeci koji potvrđuju pravilo.

Na drugom mestu po visini primanja je „Telekom Srbija“ u kome je plata generalnog direktora 354.879 dinara, a sigurno treće mesto drži Elektroprivreda Srbije sa 345.779 dinara. Prva tri mesta tako zauzimaju dva gubitaša – na prvoj i trećoj poziciji. Za oko 14.000 dinara manju platu od direktora EPS početkom aprila imao je generalni direktor JP „Transnafta“ (331.163), a njegov kolega u „Srbijagasu“ mesечно zaradi 312.918 dinara. Ukupno osam direktora ima primanja iznad 200.000, a najmanja zarada u ovoj grupi je 202.383 koliko prima direktor „Železnica Srbije“.

Od ukupno 32 javna preduzeća, devet direktora zarađuje između 100.000 i 200.000 dinara. Najveća zarada u ovog grupe je 192.321 u „Skijalištima Srbije“, a najmanja 125.132 u „Jugomarki“. „Jat ervez“ je nekoliko dana kasnije saopštilo da će usvojiti merila za plate rukovodstva i da će plata generalnog direktora biti snižena.

Pet najviših zarada za mesec mart 2009:

„Jat ervez“	379.161
„Telekom“	354.879
„EPS“	345.0779
„Transnafta“	331.163
„Srbijagas“	312.918

UPITNIK ZA RAD

INTEGRITET

Nosioci javnih funkcija ne bi trebalo da budu pod bilo kakvom finansijskom ili drugačijom obavezom prema pojedincima ili organizacijama sa strane koji bi mogli da utiču na njih u vršenju službenih dužnosti.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

INTEGRITET

PRIMER br. 2. Velja obećao Mrkonji

jalista. Oni su bili pripremljeni. Za jedan dnevni list, povodom ovog slučaja, Velimir Ilić je izjavio da je lično je obećao ministru Milutinu Mrkonjiću da će pomoći oko glasova ako zafale, i to je i uradio.

U skupštinskim kuloarima potez bivšeg ministra za kapitalne investicije Velimira Ilića tumači se njegovim „starim gresima“ vezanim za poslovanje Branka Jocića. Takođe se procenjuje da su socijalisti ovim obezbeđenjem skupštinskog kvoruma jače učvrstili svoje političke pozicije stranke koja sa svima može delotvorno da saradjuje.

Glasao sam zato što su me molili i zato što znam da su putari u veoma teškom stanju jer im država ništa ne plaća. Nemaju hleba da jedu, ne mogu da učestvuju na tenderima za poslove, nemaju para ni litar nafte da kupe, a „Jugopetrolu“ duguju milijardu i 500 miliona. Prethodnih pet vlada su obećavale da će im isplati novac, ali ništa. Mi smo se svi dogovorili na Odboru za saobraćaj i veze, iz svih stranaka da glasamo za ova dva zakona i ne znam zašto niko drugi nije osim nas. Mrkonjić me je zamolio da priskočim oko kvoruma i ja sam mu dao reč – objasnio je Velimir Ilić za jedan dnevni listi.

Lider Nove Srbije Velimir Ilić i poslanici iz njegove stranke dali su početkom juna 2009. godine kvorum da bi Skupština mogla da počne raspravu o zakonima kojima se Srbija zadužuje ukupno 175 miliona evra u korist Javnog preduzeća „Putevi Srbije“.

Na čelu ovog preduzeća ranije je bio Ilićev kadar Branko Jocić, protiv koga je podignuta optužnica za falsifikovanje dokumenata kojima je budžet oštećen za 200 miliona evra.

Pošto vladajuća većina u Skupštini nije imala dovoljno poslanika jer je troje njih otputovalo, da bi počela raspravu o dva zakona o kreditu za JP „Putevi Srbije“, pomoć je pružio Velimir Ilić – lider Nove Srbije. Prešedan da opozicija da kvorum za početak Skupštine, što se do sada nikada nije dogodilo i što važi kao nepisano skupštinsko pravilo, iznenadio je sve poslanike vladajuće većine osim soci-

UPITNIK ZA RAD

INTEGRITET

Nosioci javnih funkcija ne bi trebalo da budu pod bilo kakvom finansijskom ili drugačijom obavezom prema pojedincima ili organizacijama sa strane koji bi mogli da utiču na njih u vršenju službenih dužnosti.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

INTEGRITET

PRIMER br. 3. Slavica „Galenikin“ honorarac

Prema pisanju medija, krajem juna 2009. godine, predsednica srpskog parlamenta Slavica Đukić-Dejanović uspela je da namiri manjak u primanjima, koji ju je pogodio kao i sve ostale državne činovnike s visokim platama. Zahvaljujući jakim pozicijama njene Socijalističke partije Srbije u „Galenici“, neposredno pre stupanja na snagu Zakona o privremenom smanjenju plata u državnoj administraciji, ona je sklopila ugovor koji joj mesečno donosi 700 evra na ime „ekspertske usluge“ koje pruža ovoj državnoj farmaceutskoj kompaniji. Dejanovićeva, koja je po profesiji neuropsihijatar, sa akademskom karijerom na kragujevačkom medicinskom fakultetu i u tamošnjoj klinici za psihijatriju, zaključila je 27. aprila 2009. godine ugovor o delu s „Galenikom“ na godinu dana i u tom periodu će svakog meseca dobijati po 700 evra, najkasnije do 15. u mesecu za prethodni mesec. Za taj iznos, od predsednice srpskog parlamenta se očekuje da „izrađuje stručna mišljenja i to kliničkofarmakološka i farmakoekonomска o farmaceutskim proizvodima iz proizvodnog assortimenta naručioca“.

Inače, zanimljivo je da su „Galenika“ i Slavica Đukić-Dejanović pre pomenutog ugovor o delu zaključili i ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji (br. 1185 od 3. aprila 2009) i to upravo u vreme kada je Vlada Srbije pripremila predlog zakona kojim je, u sklopu mera štednje, predviđeno kresanje enormnih plata državnih funkcionera. Ono što je najinteresantnije jeste da je Dejanovićeva 27. aprila potpisala ugovor sa „Galenikom“ upravo u vreme kad je u Skupštini trajala rasprava o pomenutom predlogu zakona, koji je usvojen 29. aprila.

Koliko je javnosti poznato, preostala dva najviša državna funkcionera – predsednik Srbije Boris Tadić (po struci psiholog) i premijer Mirko Cvetković (ekonomista, radio kao finansijski savetnik), nemaju slične dodatne izvore prihoda. Za razliku od njih, predsednica parlamenta očigledno ima više vremena i prilike da popuni svoj budžet.

Angažman Slavice Đukić-Dejanović u „Galenici“ za honorar od 700 evra međeđu najverovatnije je posledica činjenice što je u raspodeli kolača posle izbora SPS dobio ključne pozicije u toj državnoj firmi. Naime, na mestu generalnog direktora „Galenike“ nalazi se kadar SPS-a Nenad Ognjenović, dok je predsednik Upravnog odbora „Galenike“ aktuelni direktor SPS-a Dejan Backović. Ovim svojim angažmanom predsednica Narodne skupštine bi lako mogla da se nađe u situaciji da ne doneće odluku koja je nije u javnom interesu iz razloga što se nalazi u obavezi prema „Galenici“ koja isplaćuje jedan deo njenih mesečnih prihoda.

UPITNIK ZA RAD

INTEGRITET

Nosioci javnih funkcija ne bi trebalo da budu pod bilo kakvom finansijskom ili drugačijom obavezom prema pojedincima ili organizacijama sa strane koji bi mogli da utiču na njih u vršenju službenih dužnosti.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

OBJEKTIVNOST

Objektivnost kao standard javnog života treba da obezbedi nepristrasno vršenje javnih dužnosti. To znači da je obavljanje javnog posla od strane javnog funkcionera (funkcionera organa javne vlasti i javnog službenika) u funkciji svih građana i jednak za sve. On obuhvata ne samo „eksterni“ element, tačnije odnos javnog funkcionera sa klijentima (građanima, preduzećima ili bilo kojim trećim licem) već i jasan „interni“, odnosno unutrašnji element, naročito kada je reč o napredovanju kadrova po sistemu zasluga.

Objektivnost podrazumeva da u obavljanju javne dužnosti, uključujući i imenovanje na javne dužnosti, dodeljivanje ugovora ili preporučivanje kandidata za dodelu nagrada ili beneficija, nosioci javnih funkcija moraju donositi odluke u skladu sa sa zaslugama i odlikama kandidata.

Princip objektivnosti dopunjuje prethodna dva pomenuta principa: nesebičnost i integritet. Dok je kod prvog i drugog akcenat stavljen na nesebičnost i integritet kao subjektivne elemente javnog funkcionera, treći princip akcenat stavlja na objektivnost – odnosno njegovu nepristrasnost. Znači, bez obzira ko je sa druge strane, pravila „igre“ su jednaka za sve. Ni jedan spoljni faktor kao takav ne sme da utiče na odgovornog javnog funkcionera da donosi odluke o, na primer, napredovanju kandidata ili dodeli ugovora po svom „subjektivnom“ osećaju ili prema navodnim „privilegijama“ koje treće lice treba da ima, već isključivo prema unapred utvrđenim objektivnim kriterijumima i standardima.

Objektivnost kao standard javnog života obezbeđuje „dopunu“ takvih, najčešće normativnih kriterijuma. Objektivnost prema tome, može biti pravna kategorija – kada se ovaj princip krši često se krši i sama pravna norma. Ali, iz već ranije pomenutih razloga, ne uvek i ne u svim slučajevima.

Na primer, u slučaju ograničenja uvoza određene vrste tehničke, tekstilne ili druge robe, privrednik ima interes da se nađe na „listi“ preduzeća koja će vršiti uvoz dozvoljenog kontingenta robe u Srbiju, iako ne ispunjava sve zakonom predviđene uslove. Javni službenik mu izdaje potrebnu dozvolu, čime mu, kršeći zakonom utvrđene objektivne kriterijume, obezbeđuje da se nađe na spisku dobavljača i time mu obezbeđuje uvoz takve robe. Ovaj slučaj kršenja principa objektivnosti najčešće je povezan sa korupcijom i bićima krivičnih dela davanja i primanja mita.

Slikovit primer za drugi vid kršenja objektivosti kao standarda javnog života bio bi na primer slučaj, kada Komisija za javne nabavke, „vagajući“ koji je kandidat „najbolji“, često ceni odnose koje imaju sa ponuđačima. Tada nije bitna sama ponuda, već lični sukobi koje su ranije pojedinačno imali sa nekim od njih. Zato biraju onog koji sa njima ranije nije došao u lični sukob, iako su ponude ovih drugih, *perspektivnije i sigurnije* za nabavljača, a na duži rok i *ekonomski isplativije*. Iako to znaju, članovi Komisije postupaju suprotno svojoj proceni, ali u skladu sa dozvoljenom diskrecionom ocenom. U konkretnom slučaju, procena je bila uslovljena „ličnim“

razlogom a ne razlogom javne koristi, a „korist“ članova Komisije je, konkretno „osveta“ proizašla iz ličnog sukoba članova i ponuđača. Članovi Komisije na ovaj način *ne čine krivično delo*, ali je njihovo ponašanje nemoralno, a posledice njihovih svesno učinjenih postupaka potencijano mogu da dovedu do štete po javni interes i domaću privredu.

OBJEKTIVNOST

PRIMER br. 1. I u kulturi caruje partijski teror

Prema pisanju jednog dnevnog lista početkom marta 2009. godine, konkurs za čelnike petnaest gradskih ustanova kulture, koji je raspisan krajem januara, zatvoren je. Rok za slanje prijava istekao je 13. februara, a kako se moglo u to vreme saznati u Sekretarijatu za kulturu, stiglo je 60 prijava koje su kasnije bile razmotrene. Iza ove suvoparne, administrativne informacije nezvanično se moglo čuti da je partijska pripadnost kriterijum prvog reda i da su se između koalicionih partnera vodili sva-kojaki okršaji.

Komisija za kadrove u kulturi (koju čine po dva predstavnika SPS i LDP, a tri Koalicije za evropsku Srbiju) počela je s radom septembra prošle godine. Dogovoren je da se raspiše javni konkurs i da se bez partijskih uplitanja, od prijavljenih izaberu nabolji. Uskoro je međutim, došlo do međustranačkih obračuna oko izbora direktora arhiva a zatim i drugih institucija, da bi jedna odbornička grupa zahtevala da pri „deobi“ partijskog plena u vidu gradskih ustanova uvedu kvote. Napravljena je potom kategorizacija ustanova, a svakojakim pregovorima i trgovinama je odlučeno koja partija u kojoj ustanovi treba da ima poslednju reč. Tako su DS-u pripali Atelje 212, Beogradsko dramsko pozorište, Muzej Beograda, Istorijski arhiv, Dom omladine, Belef centar, Pozorište „Boško Buha“, Centar za likovno obrazovanje. LDP će odlučivati o čelnicima Zavoda za zaštitu spomenika kulture Beograda, Kulturnom centru Beograda, Bitefu i Centru za kulturu Mladenovac, G17 plus o Pozorištu na Terazijama i Centru za kulturu Lazarevac, a SPS o Pedagoškom muzeju i Kući legata.

Konkurs je, dakle, završen, sadašnjim upravnicima i direktorima mandat ističe krajem maja, ali zatvaranje konkursa, kako bruji po raznim krugovima, nije okončano i licitiranje imena i partijska nadigravanja. Nezvanično se može čuti da je bilo i ozbiljnih pritisaka iz Vlade Srbije na koja nisu ostali imuni ni najveći gradski oci. Najbrojniji, su čini se ipak oni koji se nadaju da postoji makar još neko zrno svesti i dobre volje koje će učiniti da partijski interesi i kriterijumi ne nadvladaju sve ostalo, uključivši i zdrav razum.

UPITNIK ZA RAD

OBJEKTIVNOST

U obavljanju javnih poslova, uključujući tu i postavljanje na javne funkcije, dodeljivanje poslova ili preporučivanje pojedinaca za nagrade i beneficije, nosioci javnih funkcija treba da donose odluke na osnovu kvaliteta.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

OBJEKTIVNOST

PRIMER br. 2. Partijska licenca za posao

U fokusu javnosti, krajem aprila 2009. godine, bila je vest objavljena u jednom dnevnom listu da izgradnja puteva i objekata na severu Kosova i Metohije izaziva podzrenje mnogih. Prema novinarskim izvorima, poslanik DSS-a Vladimir Milentijević, predsednik odbora za Kosovo i metohiju u prošlom sazivu parlamenta, već godinama dobija većinu tendera koji se raspisuju za izgradnju puteva i objekata na severu Kosova. Pomenuti je opet izjavio, da u poslovanju njegove firme nikada nije, niti danas ima nečeg nezakonitog, a da je priča o ogromnom novcu koji naplaćuje od države laž, pri čemu je dodao da je „odradio“ samo nekoliko većih poslova od po milion evra.

Poznata činjenica je da sistem kontrole finansiranja srpskih opština na Kosovu, godinama nije transparentan. U javnosti se u nekoliko navrata i ranije pokretala priča o brojnim malverzacijama u vezi sa finansiranjem iz budžeta Republike Srbije za pojedine delove Kosova. I bivši i sadašnji ministar za Kosovo i Metohiju, Slobodan Samardžić i Goran Bogdanović, izjavili su da oni nisu nadležni za „proveru“ tendera i tenderske procedure u ovim opštinama.

Lider SNV centralnog Kosova Randel Nojkić je međutim izjavio, da Milentijevića poznaje dugo i da mu je dobro poznato koliko njegova građevinska firma ima posla. Milentijevića poznajem još od 2001. kad je bio sitni građevinar. Njegova firma trebalo je da popravlja krov na pošti u Leposaviću. Ubrzo mi je postalo jasno da nešto mulja, jer nije imao ni jedan jedini papir, a nije vodio ni građevinski dnevnik. Posao sam mu otkazao, pa je pokušao ponovo da naplati pare na ime navodnih naknadnih radova. Po njegovim rečima, Milentijević je, pošto je postao član DSS-a naglo probio kao uspešni građevinar. Bez njega više nijedan posao građevine na Kosovu nije mogao da se radi! S njim ili preko nekog njegovog posrednika s kojim deli pare. To je tako već godinama, a i danas. Jasno je – Kosovo je bilo u nadležnosti DSS, pa su se lepo organizovali. Sada vam je Milentijević veliki biznismen – priča Nojkić.

Stojanka Petković, poslanik G17 plus iz Zvečana, takođe kaže da je opšte poznata stvar da Milentijević dobija sve tendere. Na prošloj sednici Odbora za Kosovo i Metohiju potvrdio mi je da dobija sve tendere, ali da je tu, kako se izrazio, sve čisto – zaključuje Petkovićeva, pri čemu je izjavila da je ona o tome više puta javno govorila.

UPITNIK ZA RAD

OBJEKTIVNOST

U obavljanju javnih poslova, uključujući tu i postavljanje na javne funkcije, dodeljivanje poslova ili preporučivanje pojedinaca za nagrade i beneficije, nosioci javnih funkcija treba da donose odluke na osnovu kvaliteta.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

OBJEKTIVNOST

PRIMER br. 3. Kriterijum – partijska knjižica

Ministar za ekonomiju i regionalni razvoj Mlađan Dinkić prevario je pojedine predsednike opština, koji su ogorčeni rasporedom sredstava iz NIP i planom Ministarstva ekonomije za razvoj opština, objavio je jedan dnevni list sredinom aprila 2009. godine. Kako tvrdi prvi čovek opštine Priboj Lazar Rvović, lider G17 plus ih je dva puta obmanuo. „Istog dana kada su objavljene prosečne januarske zarade, a kod nas je to 10.880 dinara, Priboj je Uredbom za kriterijume razvrstavanja opština po razvijenosti izbačen iz grupe najsirošnjih opština! Zašto, ne znam?! Ni dinara nismo dobili iz Fonda za razvoj, a sada ni iz NIP. Očekujem sastanak s ministarkom Vericom Kalanović kako bi nam razjasnila o čemu se radi“, ogorčen je Rvović. Predsednik opštine Priboj čak tvrdi da Uredba o kriterijumima razvrstavanja opština po razvijenosti nije ni prošla na sednici Vlade. Još jedan grad koji se pobunio protiv načina na koji G17 plus uređuje stanje u opštinama jeste Novi Pazar. Tamošnji zamenik gradonačelnika Vujica Tiosavljević direktno je optužio „dinkićevce“ da vrše političku diskriminaciju, tvrdeći da je opština dobila simbolična sredstva iz NIP „jer nije u vlasništvu G17 plus“.

Mlađan Dinkić – ministar ekonomije
i regionalnog razvoja

U Ministarstvu ekonomije i regionalnog razvoja rekli su nam da pomenuta Uredba nije još stupila na snagu, ali da je statistika jasna. Priboj je u trećoj grupi po stepenu razvoja. Od 145 opština, Priboj je na 96 mestu prema kriterijumu iz 2007. godine. Po platama, ta opština je na 59. mestu, a po penzijama nalazi se na 18. mestu. Nije baš istina ono što oni predstavljaju. Mi jesmo u kontaktu sa predsednikom opštine Priboj i nadamo se da će sve biti u redu. Ali, jasno da se ovakvim napadima ništa neće postići – poručuju iz Ministarstva ekonomije.

UPITNIK ZA RAD

OBJEKTIVNOST

U obavljanju javnih poslova, uključujući tu i postavljanje na javne funkcije, dodeljivanje poslova ili preporučivanje pojedinaca za nagrade i beneficije, nosioci javnih funkcija treba da donose odluke na osnovu kvaliteta.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobranameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

OBJEKTIVNOST

PRIMER br. 4

Na „Aerodromu“ traže bonusе u visini dve plate

Posle velike afere u vezi sa primanjima bivšeg direktora JP Aerodrom Beograd, kada je generalni direktor sebi u toku 2008. godine „dodelio“ platu u dinarskoj protivrednosti od 3.600 evra i dodatni bonus od 11.500 evra, nakon čega je pod pritiskom javnosti podneo ostavku, početkom marta 2009. godine najavljeno je da će primanja menadžera, odnosno direktora i članova upravnih odbora javnih preduzeća postati dostupna javnosti. Tada je, u uslovima velike ekonomске krize menadžmentski kadar ovog javnog preduzeća predložio Upravnom odboru smanjenje maksimalnih iznosa za svoje plate i mogućnost da se godišnje isplaćuje bonus u maksimalnom iznosu od dve direktorske plate.

Kad Upravni odbor „Aerodroma“ krajem ove nedelje bude zasedao i razmotrio ovaj predlog menadžmenta, premijer Mirko Cvetković znaće da li su ispunjena nje-gova očekivanja da država „znatno uštedi“ uvođenjem reda u sistem nagrađivanja direktora javnih preduzeća. Većina direktora s kojima su novinari kontaktirali početkom marta, tvrdili su da su još početkom godine smanjene plate i njima i članovima upravnih i nadzornih odbora, kao i da će informacije o primanjima ubuduće biti dostupne na zvaničnim sajtovima njihovih preduzeća, kako je to Vlada preporučila, što se kasnije i desilo.

Ipak, visina „smanjenih“ plata direktora, naročito u onim javnim preduzećima koja već više godina posluju sa gubitkom ili imaju monopolski položaj na tržištu, ostavilo je izrazito loš utisak kod građana Srbije.

UPITNIK ZA RAD

OBJEKTIVNOST

U obavljanju javnih poslova, uključujući tu i postavljanje na javne funkcije, dodeljivanje poslova ili preporučivanje pojedinaca za nagrade i beneficije, nosioci javnih funkcija treba da donose odluke na osnovu kvaliteta.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobranameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

ODGOVORNOST

Vršenje javne funkcije podrazumeva i određenu odgovornost njenog vršioca. Zato se, vremenom, u zapadnim zemljama kao veoma značajan standard javog života iskristalisao standard *odgovornosti*.

Princip odgovornosti podrazumeva da nosioci javnih funkcija jesu odgovorni javnosti za svoje odluke i dela i moraju se podvrići svakoj potrebnoj kontroli primerenoj njihovim dužnostima.

Odgovornost je takođe u savremenoj pravnoj državi i jedan od osnovnih pravnih standarda. On kao takav nije samo standard nacionalnih zakonodavstava. Odgovornost, kao jedan od osnovnih principa rada javne uprave, kroz odluke Suda pravde Evropske unije je postao i jedan od osnovnih principa evropskog upravnog prostora. Bez odgovornosti nema ni savremene pravne države, ni javne uprave kao složenog regulatora društvenih procesa. Pravni princip odgovornosti ima i „prošireno“ značenje kroz njegov pandan oličen u izloženoj etičkoj normi. Na ovom mestu govorićemo samo o širem, „etičkom“ značenju principa odgovornosti. Ovaj princip je značajan kao takav za branitelje ljudskih prava, nezavisne medije i javnost u širem smislu. Branitelji ljudskih prava su „psi čuvari“ ovog etičkog standarda. Svojim radom, aktivnostima, kritikama, sugestijama, javnim istupima, oni su i „branioci“ etičkog principa odgovornosti. Svaka potrebna kontrola primerena dužnostima, ne podrazumeva pravo funkcionera da najčešće preko „svoje“ P.R. službe „odgovori“ na kritike ili „uzvrati“ udarac. Odgovoran funkcioner je pre svega dužan da preispita svoje ponašanje u skladu sa upućenom kritikom. Znači, kako je pozicija „nosioца vlasti“ ili „javnog službenika“ uvek nadmoćna u odnosu na sva druga lica, kao i na sve druge subjekte koji učestvuju u javnom životu, odgovorni javni funkcioner nije onaj koji „napada“ već onaj koji „razume“ i pokušava da ispravi svoje ponašanje bez obzira na „rejting“ ili poziciju u javnoj službi.

Naravno, kada „odgovornost“ predstavlja povredu zakona, odgovorni javni funkcioner će i pravno odgovarati, odnosno snositi pravnu sankciju, kao sadržinu elementa pravne norme. Jednostavno, određena „funkcija“ bilo ona politička, bilo profesionalna u okviru javne (državne) službe, sama po sebi nosi i odgovornost. I ne samo odgovornost već i „fokus“ javnosti. Zato, svaka izgovorenna reč javnog funkcionera, kao i svaki njegov postupak, ima sa stanovišta „moći“ koju poseduje (jer „iza takve moći“ stoji država kao apart sa monopolom fizičke prinude u društvu), posebno značenje. Zbog tog „posebnog značenja“, od javnog funkcionera se zahteva daleko viši stepen odgovornosti od onog koga predviđa „pravo“.

Naročito težak oblik povrede načela „odgovornosti“ je promena zakona u interesu trećih lica. Ovaj oblik povrede načela odgovornosti je teško dokaziv, u njemu „aktivno učestvuje“ i uprava i izvršna vlast oličena u Vladi kao i sama zakonodavna vlast. Ovaj oblik kršenja principa „odgovornosti“ obuhvata čitav niz javnih funkcionera i povezan je sa procesom koji se u ovom regionu naziva *tajkunizacija*. Ona dovodi do promene zakona i drugih propisa, u skladu sa privatnim interesima finansijskih moćnika. Finansijski moćnici – tajkuni, na ovaj način ovladavaju državom, jer država stvara i oblikuje institucionalni okvir za obavljanje privrednih aktivnosti,

prema posebnim, privatnim i privilegovanim interesima onih koji su za promociju svojih interesa spremni da potplaćuju druge, naročito „moćne“ javne funkcionere koji mogu da budu od koristi. Na taj način, država prestaje da bude „javna stvar“ (Res Publica) i postaje privatna država finansijskih moćnika, odnosno „banana republika“. Tako se npr. standard „odgovornosti“ pretvara u ovoj „antipod“. Zaklinjući se u „legalnost“ svojih postupaka, kao osnov njihove „odgovornosti“, javni funkcioneri i danas uspešno izbegavaju bilo kakvu sankciju usled povrede ovog principa, uključujući i moralnu.

ODGOVORNOST

PRIMER br. 1. Radikali opstrukciju rada Skupštine Srbije dobro naplaćuju kroz dnevnice

Zabranjuje se samo nekontrolisana proizvodnja hemijskog oružja, jedan je od amandmana koji su radikali podneli na Predlog zakona o zabrani razvoja, proizvodnje, skladištenja i upotrebe hemijskog oružja koji predviđa da se „zabranjuje proizvodnja hemijskog oružja“. Preciznije, radikali amandmanom traže da se ubaci reč „nekontrolisano“ čime se obesmišljava ceo zakon, a to je samo jedan od 2.800 amandmana koji je poslanička grupa SRS podnela na zakone o kojima se tokom aprila i maja 2009. godine raspravljalo samo zato da bi ometao rad Skupštine.

Ovo je takođe jedan od primera na kom se vidi da je besomučno i besmisleno pisanje amandmana već postalo radikalna praksa u opstrukciji rada parlamenta, ali i način za podizanje dnevica na ime učestvovanja u radu skupštinskih odbora.

Narodni poslanik Vlatko Ratković, predsednik zakonodavnog odbora skupštine Srbije: „Da su u pitanju uglavnom besmisleni amandmani, koji ne predlažu konstruktivne izmene, pokazuje činjenica da poslanici SRS u najvećem broju slučajeva predlažu ili brisanje svih članova, stavova i tačaka zakona ili traže izmene određenih reči, interpunkcije i drugih gramatičkih pojmoveva. Samo na Član 1 Zakona o upotrebi zastave, grba i himne, koji definiše predmet zakona, podneto je blizu stotinu amandmana koji predviđaju gramatičke i lingvističke izmene. Prema njegovim rečima, odbacivanje 3.600 amandmana, od kojih je SRS podneta ubedljivo najviše, trajeće oko 28 sati ili tri dana. To znači da će iz džepova građana za ovu sednicu otici 15 miliona dinara više jer svaki dan rada Skupštine košta najmanje pet miliona dinara ne računajući isplaćivanje dnevica poslanicima i još dodatna dva miliona za štampanje amandmana.

Meho Omerović (predsednik skupštinskog odbora za rad i socijalan pitanja) izjavio je, ovim povodom, za jedan dnevni list: „Najtragičnije je to što u ovoj šumi amandmana, koji su podneti samo da bi usporili rad Skupštine, neće biti poklonjena dovoljna pažnja ili će biti zaobiđeni svi oni konstruktivni amandmani opozicije.“

UPITNIK ZA RAD

ODGOVORNOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

ODGOVORNOST

PRIMER br. 2. Direktorka odnela ključ i pečate

Početkom juna 2009. godine, roditelji u predškolskom vrtiću „Radost“ u Čoki, našli su se u velikom problemu. Ova predškolska ustanova ostala je i bez direktora i bez Upravnog odbora, a roditelji su protestovali jer deci nije imao ko da izda potvrde da su pohađali predškolsku nastavu. Galjina Bugarski, bila je v.d. direktor, ali joj je 21. maja 2009. godine istekao mandat. Istog dana uzela je bolovanje, zaključala pečat ove Ustanove, i ponela je sa sobom ključ od kancelarije kao i ključ od službenog automobila.

Upravni odbor je imenovao Danijelu Savić, vaspitačicu u PU „Radost“, za novog v. d. direktora, ali je opštinski prosvetni inspektor tu odluku poništio, a odbornici SO Čoka raspustili Upravni odbor. Na poslednjoj sednici SO Čoka, odbornici su raspravljeni o stanju u PU „Radost“ i o zaključcima Janoša Jastrebinca, opštinskog prosvetnog inspektora, koji je izvršio nadzor u PU „Radost“. Odbornici opozicione SRS, za nastalo stanje u jedinom vrtiću u Čoki, u kome boravi 400 malih djece, optužili su vladajuću DS. Rasprava je okončana odlukom o raspuštanju Upravnog odbora.

Deci predškolskog uzrasta nema ko da izda uverenja da su pohađala nastavu predškolskog programa, koje im je neophodno za upis u prvi razred osnovne škole, jer je Galjina Bugarski zaključala pečat – rekla je na sednici Vukica Jovanov (SRS), odbornik i vaspitačica, koja je do 2004. godine bila direktorka PU „Radost“. Ona je dodala da plate zaposlenima u vrtiću kasne dva meseca. Mandat v. d. direktora trajao je šest meseci, konkurs je raspisan blagovremeno, ali iz nepoznatih razloga je poništen – rekla je Vukica Jovanov. Zbog takve situacije, mi zaposleni tražili smo od Hajnalke Lukovac (DS), predsednice Upravnog odbora „Radosti“, da sazove sednicu, ali ona se nije odazivala pozivima. Na zahtev trećine članova UO, što statut dopušta, sednicu je sazvala zamenica predsednice UO Danijela Savić. Tako je, odlukom pet od devet članova UO, za v.d. direktora „Radosti“ imenovana Danijela Savić – objasnila je Vukica Jovanov. Janoš Jastrebinac, opštinski prosvetni inspektor, zaključio je da je sednica Upravnog odbora nepravilno sazvana jer ju je sazvao zamenik predsednika, koji to može da uradi samo u slučaju odsutnosti predsednika.

UPITNIK ZA RAD

ODGOVORNOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

ODGOVORNOST

PRIMER br. 3

Grad gubi milione zbog utaje poreza

Početkom marta 2009. godine, jedan dnevni list objavio je informacije da grad Niš gubi milione od utaje imovine. Veliki broj stambenih i poslovnih objekata u Nišu nije prijavljen poreznicima, zbog čega grad, u čiju je nadležnost pre dve godine prešla naplata poreza na imovinu, gubi godišnje više desetina miliona dinara. Gradske vlasti ustanovile su da je broj građana koji su korisnici komunalnih usluga u Nišu veći za čak 40% od broja obveznika po osnovu poreza na imovinu. Zbog toga je Gradsko veće dalo nalog komunalnim preduzećima da gradskoj upravi za finansije dostave matične podatke korisnika komunalnih usluga kako bi se uporedili sa bazom podataka lokalne poreske administracije. Jednostavno, karike sistema lokalne samouprave su u ovom gradu očigledno zatajile, što se znatno odrazilo i na gradski budžet.

Do problema u ažuriranju baze poreskih obveznika po ovom osnovu došlo je kada je pre dve godine naplata ove naknade prešla u ruke Skupštine grada, jer gradskoj upravi za finansije nisu dostavljeni podaci iz suda i filijale Poreske uprave o kupo-prodaji nekretnina. Tek početkom marta, čelnici grada Niša najavili su da će uskoro započeti opsežan posao komisijskog popisa imovine na terenu. Pretpostavlja se da neprijavljenih objekata ima u svim delovima Niša jer mnoge stambene zgrade nisu upisane u zemljišne knjige, a u međuvremenu su stanari otkupili društvene stanove. Pretpostavlja se i da ima dosta novosagrađenih kuća koje nisu prijavljene poreznicima. Gradsko veće apeluje na sugrađane da prijave svoju imovinu ukoliko to nisu učinili do sada, kako se ubuduće njihovi troškovi ne bi uvećali za plaćanje kazni.

Jednostavno, karike sistema lokalne samouprave su u ovom gradu očigledno zatajile, što se znatno odrazilo i na gradski budžet. U svakom slučaju, teret ovog slučaja delimično leži i u lokalnim javnim službenicima.

UPITNIK ZA RAD

ODGOVORNOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)

(2)

(3)

(4)

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran 5 (pet)

pravilan i dovoljan 4 (četiri)

mogao je biti iskreniji 3 (tri)

neuverljiv 2 (dva)

neiskren i lažan 1 (jedan)

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

ODGOVORNOST

PRIMER br. 4

Vlada Srbije oteže sa vraćanjem Predloga zakona o udruženjima u skupštinsku proceduru

Još 2002. godine, u sklopu obaveza koje je tadašnja Republika Srbija imala u okviru nekadašnje Savezne Republike Jugoslavije prema Savetu Evrope, jedno od tadašnjih resornim ministarstava priredilo je Nacrt zakona o udruženjima, koji je na savremeni način i u skladu sa međunarodnim demokratskim standardima trebao da uredi oblast slobode udruživanja i statusa udruženja u Srbiji. Da podsetimo, u Srbiji su, sve do početka jula 2009. godine, postojala dva zakona iz ove oblasti, jedan sa nekadašnjeg saveznog nivoa koji je usvojen još davne 1990. godine, i drugi, donesen za teritoriju nekadašnje Socijalističke Republike Srbije iz 1982. godine.

Ispostavilo se da je godinama Predlog zakona o udruženjima bio „vezan“ sa raspuštanjem različitih Vlada, od Vlade na čijem je čelu nakon ubistva nekadašnjeg premijera Zorana Đindjića 2003. godine bio Zoran Živković, preko dve Vlade na čijem je čelu bio Vojislava Koštunica. U prethodnih 6 godina, kada god je neka od Vlada uputila Predlog zakona o udruženjima u skupštinsku proceduru, Vlada je bila raspушtena i raspisivani su novi parlamentarni izbori.

Krajem 2008. godine, započeo je još jedan krug „rasprave“ na sednici Narodne skupštine. Na žalost, zakon je ponovo povučen iz skupštinske procedure, usled „prioriteta“ koji su imali zakoni iz oblasti pravosuđa, ali do marta meseca 2009. go-

dine, iako je ranije Predlog zakona o udruženjima već bio „pretresen“ u pojedinostima od strane narodnih poslanika, Vlada Srbije ga nije ponovo vratila u skupštinsku proceduru.

Zato je Zaštitnik građana Saša Janković uputio 6. marta 2009. godine, predsedniku Vlade Mirku Cvetkoviću inicijativu da Vlada Srbije što

pre ponovo utvrdi Predlog zakona o udruženjima građana i pošalje ga Skupštini na usvajanje. Vlada je kasnije ponovo utvrdila Predlog zakona, ali povodom izmena, na kojima je insistirao Savet za regulatornu reformu, registracija i pre-registracija udruženja poverena posebnoj Agenciji za privredne registre, što nikako nije u skladu sa međunarodnim standardima slobode udruživanja. Zakon je, posle 7 godina, napokon usvojen od strane Narodne skupštine 9. jula 2009. godine.

UPITNIK ZA RAD

ODGOVORNOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

ODGOVORNOST

PRIMER br. 5 Poništili izbore zbog imena na latinici

Posle nekoliko decenija ustavnih garancija čiriličnog i latiničknog pisma, Ustav Republike Srbije iz 2006 godine, predvideo je, kao jedino „zvanično“ pismo – čirilično pismo. Naravno, odmah se treba podsetiti na proces usvajanja Ustava i konstatovati da sam tekst Predloga ukinuto kao zvanično „pismo“ i nije bio podvrgnut bilo kakvoj „javnoj raspravi“, već političkom dogovoru tadašnjih koalicionih partnera.

Sama činjenica da latinica nije zvanično pismo, uticala je, krajem maja meseca 2009. godine na poništavanje lokalnih izbora na jednom biračkom mestu u Novom Sadu. Jedan od birača, „žalio“ se Biračkim odboru u mesnoj zajednici „Sonja Mарinković, da je njegovo ime u birački spisak upisano latinicom te je izjavio prigovor. Anonimni novosađanin A. V. je tom prilikom izjavio da ne želi da mu ime bude pisano latinicom, jer je latinica „hrvatsko pismo“. Statutom grada Novog Sada je određeno da je u gradu u službenoj upotrebi srpski jezik i čirilično pismo. Dakle, Statut grada ne propisuje upotrebu latiničnog pisma za srpski jezik, te latinično pismo ne mogu službeno upotrebljavati institucije na području grada.

Sudsko veće u Novom Sadu je svojim rešenjem ustvrdio da je prekršen zakon time što je članica izborne komisije ime dotičnog novosađanina upisala latinicom, Komisija postupila suprotno Ustavu, zakonu i Statutu grada Novog Sada, pa su izbori na ovom biračkom mestu poništeni.

Predsednik Izborne komisije Boris Pavlov je međutim, upoznao Sud, da većina državnih ustanova i preduzeća, poput Vlade Srbije, Izvršnog veća Vojvodine ili „Elektroprivrede“ imaju internet prezentacije na srpskom jeziku i latiničnom pismu, a i sa činjenicom da u birački spisak „Informatike“ ime građana mora biti upisano latinicom, jer podaci neće biti dostupni na cirilici. Paradoksalno, i delovodni broj sudske rešenje kojim se poništavaju izbori, ima latinično slovo „R“.

UPITNIK ZA RAD

ODGOVORNOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)

(2)

(3)

(4)

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran 5 (pet)

pravilan i dovoljan 4 (četiri)

mogao je biti iskreniji 3 (tri)

neuverljiv 2 (dva)

neiskren i lažan 1 (jedan)

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

ODGOVORNOST

PRIMER br. 6

Odlaze u Beograd 20 puta za jednu dozvolu

Opština Paraćin odlučila je da otvorи predstavništvo u Beogradu, jer im se više isplati da plaćaju zakup prostorija i čoveka koji će da radi, nego da stalno plaćaju putne troškove za česte odlaske u prestonicu zbog spore republičke administracije. Tako Paraćinci navode da i po 15–20 puta moraju da odlaze u Beograd zbog samo jedne dozvole ili odobrenja nekog projekta.

Zbog spore administrativne procedure, čelnici i službenici opština u Pomoravskom okrugu mesečno potroše nekoliko stotina hiljada dinara za odlaske na razgovore ili po odobrenju u ministarstva u Beograd.

„Često putujemo za Beograd radi rešavanja različitih problema i to ne samo mi, funkcionери opštine, već i razni službenici, kažu u opštini Paraćin. Mesečno potrošimo oko 200.000 dinara na put i troškove koji idu uz to. Na primer, nismo mogli da izbrojimo koliko smo puta morali da odemo radi saglasnosti za polaganje visokonaponskog kabla u industrijskoj zoni, koju je trebalo da dobijemo od „Puteva Srbije“. Za bilo koji postupak raspisivanja, dobijanja saglasnosti i bilo šta što je vezano za projektnu dokumentaciju, moramo deset puta da odemo u Ministarstvo za nacionalni investicioni plan. Kad se spoji da je za neki dokument u projektnoj dokumentaciji za novac iz NIP-a potrebna i saglasnost „Puteva Srbije“, onda je to ravno katastrofi. U takvim situacijama, bolje je odustati od projekta. Često moramo da idemo za Beograd kako bismo sa nekim službenikom obavili sastanak koji traje pet do deset minuta! A upravo ti službenici u ministarstvima neće da se dogovorimo telefonom“ – rekao je Saša Paunović, predsednik opštine Paraćin. „Procenili smo da je jeftinije da otvorimo kancelariju u Beogradu i zaposlimo jednu osobu, a mnogo ljudi iz Pomoravskog okruga radi u glavnom gradu. Na taj način bismo izbegli plaćanje troškova putovanja, vozača, amortizacije vozila i drugih troškova“, – kaže Paunović.

Da je saradnja lokalnih samouprava i republičkih organa i ministarstava često spora i dovedena do apsurda, slažu se i čelnici opštine Svilajnac i spremni su da podrže inicijativu predsednika opštine Paraćin.

UPITNIK ZA RAD

ODGOVORNOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

OTVORENOST

„*Tajnost*“ je oduvek bila osnov opstanka na vlasti, prikrivanja nezakonitog i nepravilnog rada nosioca najviših državnih funkcija i javnih službenika, rasipništva i korupcije, što su ključne odlike nedemokratskog i zatvorenog sistema. Na žalost, i u zemljama sa razvijenim demokratijama je čest slučaj da se javni funkcioneri „brane“ tajnošću u cilju ostvarivanja nekog navodnog hipotetički „višeg“ intresa. Zato se u mnogim zemljama otvorenost smatra „kiseonikom“ demokratije, a obezbeđenje „otvorenosti“ i pravni i etički princip.

Ako se još jednom vratimo na njegovu nadnacionalnu „pravnu“ dimenziju, kao i kod prethodnog principa videćemo da se „otvorenost“ kao pravni princip smatra danas i u presudama Evropskog suda pravde jednim od fundamentalnih principa evropskog upravnog prostora.

Otvorenost je međutim i jedan od ključnih etičkih principa standarda javnog života.

Nosioci javnih funkcija moraju biti što je moguće otvoreniji u vezi sa svim odlukama i postupcima koje preuzimaju. Moraju jasno obrazložiti svoje odluke i da uskrate informacije samo kada širi javni interes to jasno zahteva.

Zato rad, odlučivanje i obrazlaganje odluka iz nadležnosti funkcionera i javnog službenika treba da, u najvećoj mogućoj meri, budu dostupni javnosti, osim u slučajevima kada pravila i priroda poslova iziskuje potrebu očuvanja poverljivosti u meri u kojoj je poverljivost neophodna u demokratskom društvu radi očuvanja javnog interesa.

Otvorenost kao etički princip zato traži „otvorenog“ funkcionera, dostupnog medijima, javnosti i braniteljima ljudskih prava. Takođe, ovaj princip zahteva da i odluke i obrazloženja odluka funkcionera i javnog službenika budu kao takva dostupna javnosti.

Jer, jedino je to način na koji građani mogu da stegnu pravilan „utisak“ o funkcioneru odnosno javnom službeniku i njegovom radu u „javnom interesu“. Znači, upravo „javni interes“ koga javni funkcioner zastupa i predstavlja jeste *conditio sine qua non* etičkog standarda „otvorenosti“.

Nepoštovanje ovog principa otvara mogućnost brojnih zloupotreba. Korupcija je svakako jedna od spoljnjih manifestacija kršenja kako pravnog tako i etičkog principa „otvorenosti“.

Princip „otvorenosti“ međutim, nije „apsolutan“. Od njega mogu postojati i određeni izuzeci. Takvi izuzeci moraju međutim biti opravdani „višim“ javnim interesom. Ali se takav javni interes i takvo obrazloženje mora na neki način učiniti „proverivim“. U protivnom, navodni „izuzetak“ poslužiće neodgovornom javnom funkcioneru kao osnov za kršenje standarda „otvorenosti“.

Ako se ponovo vratimo na značaj branitelja ljudskih prava u demokratskom društvu, upravo su branitelji ti koji najčešće ukazuju na kršenje kako pravnog tako i etičkog standarda „otvorenosti“.

Branitelji ljudskih prava zato i dalje moraju insistirati do krajnjih granica da javni funkcijonер, kada god je to moguće, saopšti razloge za donošenje svojih odluka, učini svoj rad „pristupačnim“ svima i obezbedi relevantne informacije o svom radu javnosti.

OTVORENOST

PRIMER br. 1 Gradska služba i urbanistička mafija

Već dugi niz godina u Beogradu postoji „uvreženo“ mišljenje kod građana, da gradom Beogradom „vlada“ građevinska mafija. Subjektivni osećaj kod građana je da ovakvom stanju značajno doprinose gradski i opštinski službenici, koji kroz netransparentne procedure i koristeći „rupe“ u različitim zakonima ili u dogovoru sa investitorima svesno krše zakon, što im omogućava i veliku materijalnu korist. Gradonačelnik Beograda Dragan Đilas je sredinom juna 2009. godine, zatražio od predsednika 17 beogradskih opština da za 30 dana podnesu izveštaj o izgradnji svih objekata do 800 kvadratnih metara na teritoriji njihovih opština, kao i osnovne informacije o legalizaciji objekta, izveštaje rada opštinskih inspekacija i istovremeno je nudio krivične prijave protiv nesavesnih investitora.

Ovim povodom, gradonačelnik je izjavio: „Priča o zloupotrebama u urbanizmu i građavinarstvu postala je toliko velika da se Grad mora jasno odrediti prema tom problemu. Nisam više spreman da slušam pritužbe građana koji se žale da je na nekoj zgradi, umesto četiri, sazidano sedam spratova ili o objektima prijavljenim kao garaže u koje se može doći samo padobranom“.

U svim opštinama ćemo ovog leta preuzeti odlučnu akciju kako bismo takvu gradnju spričili, kao što smo pre nekoliko meseci zatvorili desetine nebezbednih gradilišta i protiv odgovornih podneli krivične prijave.

On je od predsednika opština zatražio da dostave podatke o tome koliko je puta u toku gradnje građevinska inspekcija kontrolisala radeće na objektima i da li se oni izvode u skladu sa propisima i projektom. U izveštaju treba da se nalaze i podaci o broju objekata do 800 kvadratnih metara koji se grade u skladu sa dozvolama. Inspektor treba da obiđu sve lokacije na kojima je gradnja u toku i, ako utvrde da se negde gradi mimo propisa, odmah preduzmu sve mere da se to spriči. Mi ćemo u Gradu ponoviti akciju od pre nekoliko meseci i prekontrolisati sve objekte veće od 800 kvadrata.

UPITNIK ZA RAD

OTVORENOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

OTVORENOST

PRIMER br. 2. Državna tajna i slučaj Miladin Kovačević

Javnost Srbije je 19. februara 2009. godine upoznata da je Vlada stavila oznaku „državna tajna“ na informaciju da će isplatiti million dolara kako bi se zataškao problem između SAD i Srbije nastao usled nezakonitog delovanja državnih organa Srbije kojima je omogućeno protivpravno napuštanje teritorije SAD Miladu Kovačeviću, koji je osumnjičen da je prošle godine, naneo teške telesne povrede jednom američkom studentu.

Stavljanjem oznake državna tajna na ove „informacije“ Vlada Republike Srbije, a pre svega Ministarstvo spoljnih poslova i Ministarstvo pravde, grubo su prekršili standard da rad nosioca državnih funkcija bude otvoren kao i zahtev da se, o ovoj odluci, izvesti javnost. Tako je kršenjem standarda javnog života, uzdrmano poverenje građana u legalnost ovakvog delovanja. Dodatna promptna „poseta“ inspektora iz Uprave kriminalističke policije prostorijama dnevnog lista „Borba“ 20. februara 2009 godine, zbog obaveštavanje javnosti o stvarima koje su nesumnjivo od javnog interesa, poverenje građana u mogućnost i poželjnost otkrivanja (ne)odgovornih nosioca javnih funkcija, veoma je ugroženo.

Utvrđivanje odgovornosti svih nosioca javnih funkcija pre svega u Ministarstvu spoljnih poslova koji su omogućili protivpravno napuštanja teritorije SAD-a od strane Miladina Kovačevića, osuđeno je tajnim milioniskim poravnanjem države Srbije i porodice oštećenog lica. Šteta koja je nastala usled nezakonitog postupanja predstavnika vlasti radi „pomoći“ licu koje je osumnjičeno da je izvršilo teško krivično delo, naknadena je novcem poreskih obveznika. Time se u srpskoj javnosti dodatno pojačalo uverenje da je vlast neodgovorna. „Odbrana“ ovakvog delovanja Vlade se zasnila na stavljanje oznake „državna tajna“

Oznaka poverljivosti, odnosno „državne tajne“ stavljen je na slučaj Kovačević po preporuci Ministarstva spoljnih poslova. Ministar inostranih poslova Vuk Jermić je, tim povodom, za javni servis RTS između ostalog izjavio da će učiniti sve da se problem u slučaju Kovačević reši u skladu sa zakonom, a do tada će slučaj, radi bržeg okončanja, ostati pod oznakom državne tajne. Državni sekretar Ministarstva pravde Slobodan Homen, s druge strane je izjavio da o takvoj odluci Vlade ne može da govori, upravo zbog oznake tajnosti. Homen je takođe izjavio da neće biti odštete dok se u krivičnom postupku ne utvrdi nečija krivica. A postupak protiv Kovačevića nije okončan ni u SAD, ni u Srbiji. Homen je takođe izjavio da je Srbija prekršila Bečku konvenciju kada su naš konzul i vicekonzul izdali putnu ispravu Kovačeviću, te da je to je njena odgovornost.

UPITNIK ZA RAD

OTVORENOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)

(2)

(3)

(4)

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran 5 (pet)

pravilan i dovoljan 4 (četiri)

mogao je biti iskreniji 3 (tri)

neuverljiv 2 (dva)

neiskren i lažan 1 (jedan)

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

OTVORENOST

PRIMER br. 3.

Vlada funkcionerima prodala 288 stanova ispod cene

Ministri, poslanici, direktori javnih preduzeća i razni državni službenici jedini u Srbiji imaju privilegiju da pod veoma povoljnim uslovima, sa rokom otplate na 20 godina, otkupe državne stanove. Samo u poslednje dve godine čak 288 državnih stanova, koji su kupljeni novcem građana Srbije, prešlo je u privatne ruke a da javnost o tome nije obaveštena, osim u sporadičnim aferama poput one sa bivšim direktorom „Železnica Srbije“ kome je državno preduzeće u gubicima kupilo luksuzni stan u Beogradu.

Na osnovu Uredbe o rešavanju stambenih potreba izabranih, postavljenih i zaposlenih lica, od avgusta 2007. godine Republička direkcija za imovinu zaključila je 288 ugovora o kupoprodaji državnih stanova čija se površina kreće od 24 do 107 kvadrata, stojeći u odgovoru direktora ove direkcije Bratislava Pejkovića jednom dnevnom listu početkom jula. Cena po kojoj su prodavani ovi stanovi kretala se od 12.000 do 69.000 dinara po kvadratu. Stanovi su prodavani širom Srbije, a kupovani su na osnovu pomenute uredbe i ugovora o zakupu stanova koje su povlašćeni kupci prethodno sklopili sa nekim od ministarstava ili državnih organa. Iz ovako šture informacije koju je jedan dnevni list dobio posle mesec dana insistiranja kod Direkcije za imovinu da obelodani podatke o prodaji državnih stanova, proizlazi da su stanovi prodavani i za 130 evra po kvadratu, sa mogućnošću otplate na 20 godina.

U odgovoru na pitanje po kojoj su ceni prodavani državni stanovi, direktor Republičke direkcije za imovinu je odgovorio za isti dnevni list: „Kupoprodajna cena stanova za koje su zaključeni ugovori o kupoprodaji, u zavisnosti od visine tržišne vrednosti stana koji je u svakom konkretnom slučaju utvrđivao nadležni poreski organ u skladu sa uredbom, kretala se od 12.000 do 69.000 dinara po kvadratu. „Površina stanova za koje je Direkcija zaključila ugovore o kupoprodaji okvirno se kreće od 24 do 107 kvadrata“. S obzirom na to da direktor nije odgovorio kada je, koliki stan i kome prodat može se zaključiti da je, ukoliko su stanovi prodati 2007. godine kada je Direkcija zaključila prve kupoprodajne ugovore i kada je kurs evra bio rekordno nizak, kvadrat stana plaćan od 157 do 907 evra, što je daleko ispod tržišne cene stana na koju se pozivaju državni organi koji su prodavali stanove.

Premijer Mirko Cvetković je još krajem prošle godine zatražio od Direkcije za imovinu podatke o svim državnim i službenim stanovima kojima raspolažu državni organi, kao i njihov status, kome su prodati, kome se i po kojoj ceni iznajmljuju, da li zakupci redovno plaćaju i slične podatke. Da bi se stalo na put korupciji, koja je u programu premijera Cvetkovića stavljena među prioritete sa kojima treba da se izbore Vlada, neophodno je da svi ovi podaci postanu dostupni javnosti.

UPITNIK ZA RAD

OTVORENOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

OTVORENOST

PRIMER br. 4. Mrka Tomi asfaltirao rodno selo!

Lider SNS-a Tomislav Nikolić sa ministrom Milutinom Mrkonjićem i najvišim funkcionerima SPS-a proslavio asfaltiranje puta kroz njegovu Bajčetinu, sredinom jula 2009. godine. Uz devojčice u narodnoj nošnji, pogaču, so i muziku, Nikolić je presekao crvenu vrpcu i pustio u promet put kroz Gledičke planine, koji se ne nalazi na trasi Koridora 10.

(kome je reportaža objavljena) da u zdravlju koriste put, te da voze sporo i da se bolje slažu. Posle pozdravne reči domaćina Tomislava Nikolića, zvanice su se povukle pod veliki šator, koji je bio razapet baš na raskrsnici puta koji vodi do kuće lidera SNS-a (kome je asfalt stigao do kućnog praga), gde je počelo opštenarodno slavlje za sve bajčetince i drage goste.

Nikolić i Mrkonjić toliko su se zbližili da je ministar u jednom momentu prihvatio na grudi prvog naprednjaka Srbije. Bilo je i pevanja, čikanja i poneke čuške. Slavlje, naravno, nije prošlo bez podbadanja da li ispod šatora ima više plavih ili belih balona i zašto se ne vide crveni. Borislav Busarać, predsednik SO Knić, kojoj pripada Bajčetina, kaže da ne zna koliko je koštalo put koji je Nikolić otvorio. Sve je radilo ministarstvo za infrastrukturu, asfaltirano je oko pet kilometara puta koji spaja sela Adžine livade, Bajčetinu i Gledić. Reč je o lepom predelu, gde do izgradnje puta zemljište niko nije htio da kupi. Sada je situacija drugačija, izjavio je Busarać.

Javnosti je, međutim, ostalo nejasno da li je put asfaltiran zato što je tako po planu izgradnje Koridora 10 ili samo zato što je Bajčetina rodno mesto lidera SNS Tomislava Nikolića.

Uz Nikolića i Mrkonjića bili su i funkcioneri SPS-a Dušan Bađatović i Branko Ružić, sekretar Skupštine Veljko Odalović, ali i predstavnici DS-a i „narodnjačkog bloka“. Otvarajući put, Nikolić je rekao da je ovo... „veliki dan za šumadijski kraj, iz koga je zbog loših uslova života otišlo mnogo mladih“. Nikolić je povodom otvaranja puta poželeo svim žiteljima Bajčetine (u kojoj živi 25 domaćinstava prema navodima novinara jednog dnevnog lista u

UPITNIK ZA RAD

OTVORENOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

POŠTENJE

Poštenje (iskrenost) jeste još jedan od sedam osnovnih standarda javnog života.

Nosioci javnih funkcija imaju dužnost da obelodane svaki element privatnog interesa pri obavljanju javne funkcije i da preduzmu korake ka razrešavanju mogućeg sukoba interesa tako što će prvenstveno štititi javni interes. Poštenje i iskrenost moraju biti osnov njihovog javnog delovanja.

Segment ovog etičkog standarda svakako je i pravni. Reč je o sukubu interesa pri vršenju funkcije. Međutim, u praksi u Srbiji se pokazalo da kada je reč o „sukobu interesa“, srpsko zakonodavstvo značajno „sužava“ ovaj pojam. Mnoge velike afere koje su između ostalog otkrili i branitelji ljudskih prava, upravo su povezani sa „sukobom interesa“ čime je znatno proširen tzv. legalni (pravni) okvir.

Zato, kada pravo ne može da odgovori na zahteve potreba i vremena, ponovo se vraćamo na etiku i etički standard poštenja (iskrenosti).

U etičkom smislu, deo standarda koji zovemo „poštenje“, a koji se u izvesnoj meri odnosi i na sukob interesa, možemo odrediti kao obavezu funkcionera da obelodani svaki privatni, stranački i drugi spoljni materijalni i nematerijalni interes pri obavljanju javne funkcije ali i obavezu da preduzima odgovarajuće mere za izbegavanje mogućeg i otklanjanje postojećeg sukoba intresa.

U širem smislu, poštenje obuhvata obavezu javnog funkcionera da u bilo kojoj situaciji, uključujući i izbore, govori javnosti istinu, bez obzira na posledice.

Tako je, na primer, za vreme izborne kampanje, funkcioner organa javne vlasti dužan da se za glasove birača bori isključivo svojim programom i argumentacijom. Takođe, takvo lice ne sme pokušavati da pribavi glasove birača klevetanjem, iznošenjem neistina i uvreda ili korišćenjem nasilja ili pretnji, ili zloupotrebom funkcije koju obavlja ili pružanjem i obećanjem pružanja usluga i protivusluga.

Poštenje podrazumeva, u etičkom smislu, i iskrene postupke u javnom životu. Često postupci funkcionera na prvi pogled jesu „iskreni“, ali „suštinski“ nisu, jer se koriste prvenstveno radi poboljšanja njihovog „imidža“ u javnosti, što u svakom slučaju nije moralno i nije u skladu sa ovim standardom.

POŠTENJE

PRIMER br. 1 „Gužva“ u Domu Narodne skupštine

Posle više godina, 1. aprila 2009. godine, nekadašnja zgrada Savezne skupštine u Beogradu, postala je Dom Narodne skupštine Republike Srbije. Međutim, već na Prvoj sednici u renoviranoj Sali Doma Narodne skupštine Srbije, sednica je prekinuta nakon samo 40 minuta rada jer su radikali, koje je predsednica Slavica Đukić-Dejanović isključila sa sednice, odbili da napuste salu. Kažnjeno je 15 poslanika te stranke jer nisu hteli da napuste mesta koja su odlukom Administrativnog odbora bila rezervisana za poslanike LDP.

Raspored sedenja u novoj skupštinskoj Sali određen je na ranije održanoj sednici Administrativnog odbora na kojoj su bili predstavnici svih parlamentarnih stranaka. Međutim, na zasedanje Skupštine, poslanici SRS-a došli su ranije u salu i seli na mesta LDP-a. Poslanici LDP-a nisu hteli da se raspravljaju sa radikalima, pa su seli na mesta rezervisana za DSS. Ni poslanici DSS nisu hteli da se objašnjavaju sa kolegama iz LDP-a, pa su seli na mesta rezervisana za Vladu.

Raspored mesta u novoj sali „veoma je bitan“ i zbog činjenice da poslanici ne izlaze za govornicu nego govore svaki sa svog mesta, kada im predsedavajući uključi mikrofon.

UPITNIK ZA RAD

POŠTENJE

Nosioci javnih funkcija imaju obavezu da prijave svaki privatni interes koji ima veze sa njihovom javnom dužnosti i da preduzmu korake za razrešenje konflikata koji se pojavljuju na način koji štiti javni interes.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

POŠTENJE

PRIMER br. 2 Direktor Peconijeve firme bio u Skupštini

Direktor kompanije „Monus“ Dejan Stanković, iza koje stoji Predrag Ranković Peconi, viđen je u Skupštini Srbije u vreme kada je izglasan amandman o akcizama koji je išao naruku proizvođačima domaćih cigareta, saznao je novinar jednog dnevnog lista. Novinar je zatim pokušao da dođe do Stankovića, ali odgovora nije bilo. Istovremeno, u Skupštini Srbije, na zahtev novinara da im se dostave informacije o ljudima koji su tih dana posetili Skupštinu, odgovoreno je da će informacija biti dostavljena u zakonskom roku od 15 dana iako je za samu javnost od izuzetnog značaja bilo da informaciju dobije odmah, jer „javnost ima pravo da zna“ ko sve ulazi u Skupštinu Srbije.

Da je Zakon o akcizama izmenjen da bi kompanija „Monus“ Predraga Rankovića Peconija dobila povlašten položaj na tržištu cigareta potvrđila je za jednu TV stanicu i šefica poslaničke grupe G17 plus Suzana Grubješić. Ona je izjavila da je ne-posredno pre glasanja za taj zakon, jedan od direktora Peconijeve kompanije viđen kako posećuje neke od poslaničkih klubova u Skupštini.

Poslanici opozicije, LSV i SVM, koji su podržali amandman, i dalje tvrde da su to učinili iz socijalnih razloga „kako bi siromašni sloj društva imao šta da puši“, što kao mogućnost ne isključuje sasvim ni šefica poslaničke grupe ZES Nada Kolundžija.

Socijalisti su ranije odbacili tvrdnje da njihovu partiju finansira Peconi i, kako je objasnio Ivica Dačić, spornim amandmanom nisu želeli da favorizuju „Invej“. Za razliku od lidera svoje stranke, Branko Ružić, koji je u ime socijalista i podneo sporni aman-

dman, nije bio tako konkretnan. On je, naime, izavio: „Mislim da je krajnje nebitno da li se to desilo ili ne. Mnogi su dolazili, ne vidim šta je sporno čak i da je dolazio“..., pri čemu je odbio dalji komentar dok vladina komisija ne preispita socijalnu i ekonomsku opravdanost amandmana SPS. Na pitanje da li je dobro da predstavnici velikih kompanija lobiraju po Skupštini, Ružić je rekao da nema podatke da je toga bilo.

Nada Kolundžija, šefica poslaničke grube ZES, kaže da nema saznanja na čiji poziv su došli predstavnici „Monusa“ u Skupštinu. Što se tiče ponašanja socijalista, Kolundžija kaže da to otvara bar dva pitanja. Najpre, kako je moguće da se ukoliko je Vlada Srbije jednoglasno usvojila tekst zakona, pripadnici vladajuće koalicije drugačije ponašaju. A drugo, da li je bilo moguće napraviti pogrešnu procenu pošto amandmani ne moraju biti sporni sami po sebi. Oni, istina, daju povlašćenje onima koji proizvode jeftinije cigarete, ali to može da se pravda u slučaju da je amandman uložen zato da ne bi bilo povećanja cena jeftinijih cigareta kako se ne bi uskratilo siromašnom sloju društva da puši – zaključila je Kolundžija.

UPITNIK ZA RAD

POŠTENJE

Nosioci javnih funkcija imaju obavezu da prijave svaki privatni interes koji ima veze sa njihovom javnom dužnosti i da preduzmu korake za razrešenje konflikata koji se pojavljuju na način koji štiti javni interes.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

POŠTENJE

PRIMER br. 3. Krkobabić mlađi – krije imovinu

Republički odbor za rešavanje o sukobu interesa preporučio je zameniku gradonačelnika Beograda Miljanu Krkobabiću da podnese ostavku na tu funkciju, zato što nije podneo izveštaja o svojoj imovini i prihodima. Krkobabić nije želeo da komentariše zašto nije podneo izveštaj, kao i da li će ispoštovati preporuku Republičkog odbora.

Odbor je na sednici koja je održana sredinom juna, izrekao meru javnog objavljuvanja preporuke da podnese ostavku zbog nepodnošenja izveštaja o imovini i prihodima Krkobabiću, odborniku Skupštine opštine Grocka Vladanu Zariću i odborniku Skupštine opštine Savski Venac Nebojši Rašeti. Zbog kumulacije funkcija Odbor je pokrenuo postupak protiv člana Gradskog veće grada Beograda Gorana Krečkovića, koji pored ove funkcije obavlja i funkciju predsednika Upravnog odbora Agencije za lekove i medicinska sredstva.

Pošto Krkobabić nije postupio po preporuci, krajem juna, *Republički odbor za rešavanje o sukobu interesa izrekao je meru javnog objavljuvanja preporuke zameniku gradonačelnika Beograda da podnese ostavku na ovu funkciju. Razlog za to je što Krkobabić, ni posle nedavnog upozorenja, nije podneo izveštaj o svojoj imovini, prihodima i javnim funkcijama koje obavlja.* Odluka Republičkog odbora objavljena je i u „Službenom glasniku“, u kojoj je navedeno da je Krkobabić postupio suprotno odredbi Zakona o sprečavanju sukoba interesa pri vršenju javnih funkcija, i da nije ispunio svoju obavezu.

UPITNIK ZA RAD

POŠTENJE

Nosioci javnih funkcija imaju obavezu da prijave svaki privatni interes koji ima veze sa njihovom javnom dužnosti i da preduzmu korake za razrešenje konflikata koji se pojavljuju na način koji štiti javni interes.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

POŠTENJE

PRIMER br. 4. Svađa Nikolića i Šutanovca oko izvoza oružja

Početkom juna, sednica Narodne skupštine na kojoj su predstavnici Vlade odgovorali na poslanička pitanja bila je obeležena polemikom između šefa poslaničke grupe „Napred Srbija“ Tomislava Nikolića i ministra odbrane Dragana Šutanovcem o tome ko zastupa čije interese.

Nikolić je naveo da Šutanovac zastupa interes firme „Jugoimport SDPR“ i da je zbog toga „upropastio bar dva privatna izvoznika oružja“. Šutanovac je na to odgovorio, da je sasvim normalno da on kao ministar zastupa interes javnog preduzeća, a ne privatne firme, te da Nikolić zastupa interes lobija koji ga finansira da bi ga napadao.

Na opasku ministra, Tomislav Nikolić je odgovorio da bi ministar trebao da bude ozbiljniji u javnom nastupu. Ni ministar Šutanovac mu nije ostao dužan u odgovoru: „Nisam arogantan, ali to možda Nikoliću deluje arogantno jer mu savest nije mirna.“

Široj javnosti je ostalo nejasno, da li su obojica imali određeni privatne interese u uvozno-izvoznim poslovima koji se odnose na trgovinu oružjem, te da li su preduzeli korake za razrešenje takvih konflikata kako bi zaštitili javni interes.

UPITNIK ZA RAD

POŠTENJE

Nosioci javnih funkcija imaju obavezu da prijave svaki privatni interes koji ima veze sa njihovom javnom dužnosti i da preduzmu korake za razrešenje konflikata koji se pojavljuju na način koji štiti javni interes.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobranameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

LIČNI PRIMER

Poslednji, sedmi etički princip je delovanje ličnim primerom. Lični primer je osnov pravednog, poštenog, nepristrasnog, otvorenog i odgovornog rada javnog funkcionera koji svojim ličnim poštovanjem standarda javnog života direktno „pledira“ i na ostale učesnike da slično ili isto postupaju. Prema tome, što je viši funkcioner organa javne vlasti, delovanje ličnim primerom ima veći značaj za širi krug „nižih“ funkcionera i drugih nosilaca javnih funkcija uključujući i javne službenike.

Nosioci javnih funkcija moraju podsticati i podržavati ove principe svojim ličnim primerom i delovanjem.

Znači, funkcioner organa javne vlasti je taj koji daje primer etičkom ponašanju drugim funkcionerima i javnim službenicima. Zato funkcioner, u toku trajanja svog mandaata jeste dužan da i u obavljanju javne funkcije, ali i u privatnom životu, ponaša na način koji ne narušava ugled funkcije koju obavlja. Takvo postupanje direktno se odražava i kroz odnos sa drugim, „nižim“ nosiocima javnih funkcija, pre svega javnim službenicima.

Zato u odnosima sa javnim službenicima, funkcioner organa javne vlasti mora postupati sa uvažavanjem i poštovanjem. Delovanje ličnim primerom „otvara“ i obavezu funkcionera da ne štiti „niže“ nosioce javnih funkcija, koji svojim postupanjem kako u vršenju službe ili nameštenja tako i u privatnom životu narušavaju ugled organa u kome je takvo lice zaposленo.

Delovanje ličnim primerom nosilaca javne funkcije, podrazumeva i da nosioci javnih funkcija, u odnosima sa građanima postupaju korektno, ljubazno, iskreno, pristojno, pošteno, objektivno i nepristrasno, pokazujući zainteresovanost i strpljenje za njihove probleme, a u odnosima sa drugim funkcionerima i službenicima, lični sukobi i animoziteti ne smeju uticati na vršenje poverenih im poslova i zadataka. Kada takvi sukobi postoje, oni moraju biti, u interesu javne funkcije, u najkraćem vremenskom roku prevaziđeni.

LIČNI PRIMER

PRIMER br. 1 Kršenje dostojanstva funkcije u skupštinskoj raspravi

Početkom aprila 2009. godine, raspravu u parlamentu o Predlogu zakona o političkim strankama obeležila je kraća polemika između poslanika LDP i nadležnog ministra Milana Markovića, povodom predloga da je za osnivanje stranke, umesto dosadašnjih 100, neophodno sakupiti potpise najmanje 5.000 građana. Poslanica LDP Vesna Pešić ocenila je da je taj predlog restriktivniji od zakona i propisa koji su u toj oblasti postojali u doba Slobodan Miloševića. Rasprava između poslanice i ministra koji je „branio“ zakonski predlog pretvorio se u žučnu raspravu koja je u jednom momentu eskalirala i upotrebom vulgarnih reči i termina i različitih neutemeljenih optužbi.

Ministar Milan Marković i narodna poslanica Vesna Pešić

Poslanica Pešić je u toku diskusije rekla: „Mi nemamo druga posla nego da u ovoj krizi trčimo da skupljamo i registrujemo 5.000 potpisa i da plaćamo 50.000 dinara svaki potpis. Pešićeva je i upitala da li je to neka nova budžetska aktivnost koja pokušava da se nametne strankama. „Da li ste Vi kršteni? Jeste li Vi uopšte normalni? Zašto bih ja Vas obaveštavala gde imam teritorijalnu organizaciju, a gde nemam“ zapitala je Pešićeva, istakavši da se predloženim zakonom zadire u osnovna građanska prava na organizovanje. Ona je zatim, od ministra Markovića zatražila da „...ovakav idiotski zakon“... povuče.

Ministar Marković je reagujući na navode Pešićeve istakao da ona ne pravi razliku između grupe stranaka i političke stranke. „Posle 20 godina bavljenja politikom Vi ne razlikujete grupu građana i političku stranku. „Branio sam 16 ili 17 zakona i u ovoj skupštini me niko nije uvredio, izuzev gospođe Vesne Pešić“, rekao je Marković.

Na kraju polemike Marković se izvinio Pešićevoj i Koraću ako ih je uvredio, a Pešićeva se izvinila ako je njen ton bio „možda malo prenaglašen zato što je zaista bila zapanjena“.

UPITNIK ZA RAD

LIČNI PRIMER

Nosioci javnih funkcija treba da podstiču i unapređuju ove principe vođstvom i ličnim primerom.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

LIČNI PRIMER

PRIMER br. 2 Umesto hapšenja, samo priče o korupciji

Predsednik Srbije i lider demokrata Boris Tadić u poslednje vreme sve češće i sve oštije govori o korupciji u državi i strankama, ali se u praksi ne vide rezultati. Tako je krajem maja 2009. godine, predsednik Srbije, na glavnom odboru DS ocenio da su „sve stranke duboko u korupciji“ i da „niko nije zaštićen ni u jednoj stranci“. Naravno, u narednih mesec dana se ništa značajnije nije promenilo. Povodom ovog Tadićevog govora, predsednik Grupe zemalja za borbu protiv korupcije (GRECO) Drago Kos je istakao da zalaganje protiv korupcije na ovaj način, pa čak i samo promene u zakonodavstvu, bez ozbiljnih promena u praksi malo znači.

U izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije u evropskim integracijama korupcija je visoko rangirana kao jedan od najvažnijih problema koje u Srbiji treba rešiti. Uslov je vezan i za stavljanje naše države na bezvizni režim. Kao izvori korupcije identifikovane su političke partije zbog netransparentnog i nekontrolisanog finansiranja i javne nabavke, u kojima Srbija prema poslednjim procenama nezavrsnih tela gubi 400 miliona evra godišnje. Oba izvora korupcije povezana su javnim preduzećima koje drže stranke.

Kada je reč o javnim nabavkama preko kojih novac iz javnih finansija otiče u različitim, nekontrolisanim pravcima, GRECO je primio konkretnе primeđbe i pri tužbe iz Srbije. Takođe, Kos je u izjavi jednom dnevnom listu rekao i da su u Srbiji, sve institucije koje treba da se bave borbot protiv korupcije sputane, te da im je oduzimana samostalnost odmah nakon postizanja početnih dobroih rezultata.

UPITNIK ZA RAD

LIČNI PRIMER

Nosioci javnih funkcija treba da podstiču i unapređuju ove principe vođstvom i ličnim primerom.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

LIČNI PRIMER

PRIMER br. 3 Lakše je krečiti nego baviti se politikom

Ministar za rad i socijalnu politiku Srbije Rasim Ljajić najavio je danas da njegovo ministarstvo, u saradnji sa ministarstvima ekonomije i prostornog planiranja, priprema Strategiju društveno odgovornog poslovanja.

Učestvujući u volonterskoj akciji „Naš Beograd“, u Osnovnoj školi za slepu i slabovidu decu, Ljajić je rekao da će danas na više lokacija oko 250 volontera promovisati odgovornost kompanija.

„Radimo na projektima zaštite prirode, unapređenja prava i položaja dece i poboljšanja položaja starih“ izjavio je Ljajić pošto je školi pomogao da se okreći jedan od zidova. Ljajić je rekao da mu ovo nije prvi put da kreći i da je to mnogo lakše raditi nego baviti se politikom.

UPITNIK ZA RAD

LIČNI PRIMER

Nosioci javnih funkcija treba da podstiču i unapređuju ove principe vođstvom i ličnim primerom.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

LIČNI PRIMER

PRIMER br. 4 Poslanici umislili da su „glumci“

Krajem januara, „tenis“ je odložio sednicu Narodne skupštine. Turnir u Melburnu, čija je prava otkupio javni servis, odnosno RTS, kao i prenos rukometa i Svetosavska skupština, doveo je do prekida sednice Narodne skupštine. Kako je RTS imao „preča posla“, ni poslanici u Skupštini Srbije nisu hteli da rade bez direktnog skupštinskog prenosa. Na pitanje novinara kako je vladajuća većina dozvolila da Skupština radi skraćeno zbog prenosa sportskih događaja, predsedavajuća sednice parlamenta Gordana Čomić samo je slegla ramenima, dok su se očiglednoj nezainteresovanosti poslanika da rade bez direktnog prenosa jedino usprotivili poslanici LDP.

Međutim, teško se može reći da se i u tom skraćenom periodu, od 12 do 15.20 časova, ozbiljno radilo jer poslanici nisu raspravljali po dnevnom redu, nego je zasedanje po ko zna koji put proteklo u prepucavanjima između SRS i SNS, pri čemu su radikali lupali o pod i klupe, te stvarali nesnosnu buku kad god bi se za govornicom pojavio šef poslaničke grupe „Napred, Srbijo“ Tomislav Nikolić.

Kako građani Srbije ne bi ostali „uskraćeni“ praćenja ovako ružnih scena, predsedavajuća Čomić je saopštila da parlament ni narednog dana neće početi s radom redovno u 10.00 časova, već je početak sednice odložen za 13 časova. Naime, RTS je trebao ponovo da u prepodnevnim satima prenosi teniski meč iz Australije. Čomićeva je zato saopštila da će direktni televizijski prenos sednice danas trajati do 20 sati.

Na konsultacijama koje je vodila Čomićeva sa poslaničkim grupama, ponuđeno je da se sednica nastavi, ali da prenos bude naknadno emitovan, što nije prihvaćeno. U nastavku sednice, zbog nepoštovanja institucije, predsedavajuća je juče ponovo izrekla nekoliko opomena radikalima jer nisu omogućavali raspravu po dnevnom redu o izboru stalnih delegacija u međunarodnim parlamentarnim institucijama, nego su se javljali po poslovniku i udarali cipelama o pod ili olovkama o klupe kada je za govornicu izlazio neko od naprednjaka.

UPITNIK ZA RAD

LIČNI PRIMER

Nosioci javnih funkcija treba da podstiču i unapređuju ove principe vođstvom i ličnim primerom.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

(1)

(2)

(3)

(4)

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran

5 (pet)

pravilan i dovoljan

4 (četiri)

mogao je biti iskreniji

3 (tri)

neuverljiv

2 (dva)

neiskren i lažan

1 (jedan)

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

LIČNI PRIMER

PRIMER br. 5 Republička izborna komisija i sukob interesa

Tokom februara 2009. godine, poverenje javnosti u demokratske insticucije ozbiljno je poljuljano otkrivanjem postojanja sukoba interesa većine reizabranih članova Republičke izborne komisije na koji je dodatno uticalo objavljivanje visine primanja članova Republičke izborne komisije. Imajući u vidu značaj ove institucije za demokratski poredak kao i da su neki od članova izborne komisije nosioci najviših pravosudnih funkcija, ovaj slučaj predstavlja primer grubog kršenja standarda poštovanja, ali i drugih pomenuvih standarda javnog života.

Prema izveštajima domaćih medija, članovi Republičke izborne komisije od kojih su, suprotno Zakonu o sprečavanju sukoba interesa pri vršenju javnih funkcija, većina nosioci duplih funkcija, su sami sebi uvećavali predviđene nagrade za rad. Mediji su objavili da se umesto 60.770 dinara, uz bonuse, sebi isplaćivali i do 700.000 dinara mesečno i da su zakazivali po deset sednica dnevno kako bi mogli da naplate milionske sume.

Takođe, za pojedine članove RIK-a izabrani su bliski srodnici i supružnici narodnih poslanika (supruga narodnog poslanika Zorana Krasića i sestra narodne poslanice Vjerice Radete).

Sudija Vrhovnog suda Srbije, Sonja Brkić i ministarka pravde Snežana Malović su, protivno zahtevu koji nameću standardi javnog života, da deluju ličnim primerom, u dva mandata, kroz postojanje sukoba interesa, kršile zakon.

Sudija Brkić je u više navrata javno demantovala da ona nije u sukobu interesa. Na kraju, pod pritiskom javnosti, ipak je podnela ostavku. Ministarka pravde Snežana Malović takođe je podnела ostavku. Epilog još jedne srpske afere u kojoj su pojedinci debelo napunili džepove parama svih građana ove države je da je samo ministarka pravde Snežana Malović, pored ostavke, vratila dva miliona dinara dok su ostali, od kojih su neki dobijali i više od nje, smatrali da su ostavkom stavili tačku na „rikovsku priču“, te da mirno mogu da nastave da se bave nekim drugim poslovima koje, gle čuda, takođe plaćaju građani ove države.

UPITNIK ZA RAD

LIČNI PRIMER

Nosioci javnih funkcija treba da podstiču i unapređuju ove principe vođstvom i ličnim primerom.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

PODRŠKA RAZVOJU NEPROFITNIH STRUKTURA

Deo treći
Istraživanje:
**Jačanje kapaciteta lokalnih branitelja
ljudskih prava i uvođenje standarda
javnog života u Srbiji**

Istraživanje: Jačanje kapaciteta lokalnih branitelja ljudskih prava i uvođenje standarda javnog života u Srbiji

Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM, uz podršku Delegacije Evropske komisije za Republiku Srbiju, realizuje projekat Jačanje kapaciteta lokalnih branitelja ljudskih prava i uvođenje standarda javnog života u Srbiji.

Osnovni cilj projekta je pomaganje organizacijama civilnog društva koje se bave problemima koji spadaju u široku oblast zaštite ljudskih prava i omogućavanje pluralizma organizacija civilnog društva u regijama Srbije. Takođe, cilj projekta je i da se razviju kapaciteti novih lokalnih nevladinih organizacija koje bi se bavile zaštitom ljudskih prava, a da se postojeće učvrste za uspešno sprovodenje uloge u borbi za doslednim poštovanjem ljudskih prava i standarda javnog života kroz uspostavljanje održivog mehanizma nadgledanja i kontrole.

U okviru ovog projekta ProConcept, kao partnerska organizacija, sproveo je istraživanje među organizacijama civilnog društva u Srbiji, sa ciljem da utvrdi stanje i potrebe organizacija civilnog društva koje bi bile uključene u narednu fazu projekta.

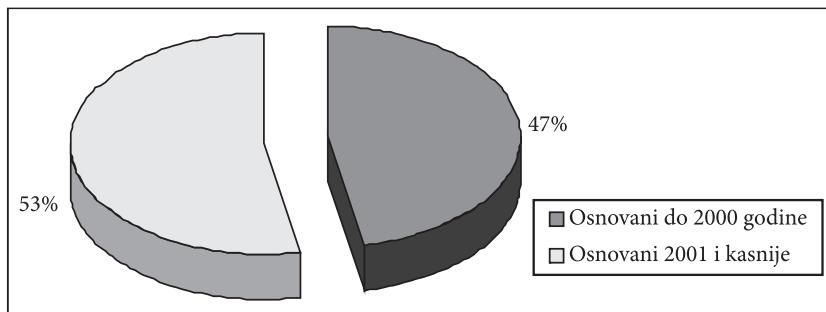
NALAZI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je rađeno u periodu maj 2009. za potrebe projekta Jačanje kapaciteta lokalnih branitelja ljudskih prava i uvođenje standarda javnog života u Srbiji koji realizuje Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM, uz podršku Delegacije Evropske komisije za Republiku Srbiju.

Poziv da se uključe u istraživanje upućen je NVO putem interneta direktno na oko 160 e-mail adresa, objavljinjanjem na web sajtu resurs organizacija (CRNPS) i preko mailing liste gradske Agencije za saradnju sa NVO. Pozivu se odazvalo 57 organizacija od toga 24 organizacije su delimično popunile upitnik (preko 1/3 odgovora) a 15 je kompletiralo upitnik. Upitnik je bilo moguće popunjavati u „online“ formi i kao word dokument koji je na zahtev distribuiran organizacijama. Obzirom na broj poslatih upita i na broj organizacija koji se odazvao možemo da govorimo i o „malo saradničkom“ kapacitetu NVO kao i o nerazvijenoj solidarnosti kada su u pitanju istraživanja bitna za mapiranje problema i pokušaje iznalaženja rešenja. Kako na odabir organizacija nije uticano tako se uzorak može smatrati prigodnim i iz dobijenih informacija mogu da se izvedu tendencije koje mogu da ukažu na određene zakonitosti u radu organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava.

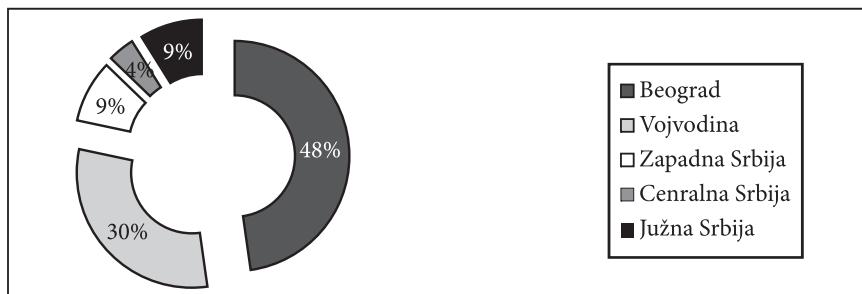
Polovina organizacija koje su učestvovale u istraživanju su osnovane pre 2000. godine, a polovina posle 2001. godine (Grafikon 1).

Grafikon 1. Godina osnivanja NVO?

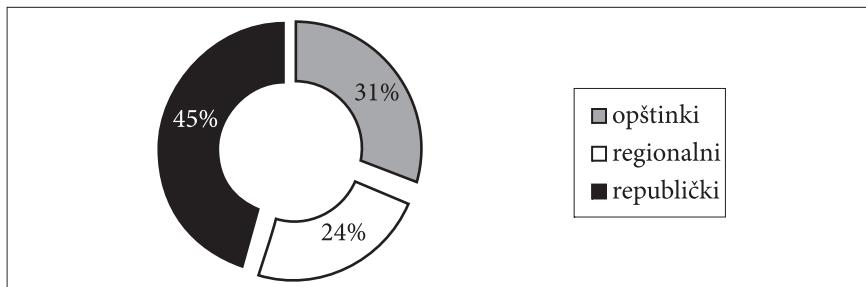
Najveći broj ih je sa teritorije Beograda, potom Vojvodine, dok ih je najmanje iz zapadne, istočne i južne Srbije. (vidi Grafikon 2)

Grafikon 2. Mesto sedišta NVO-a

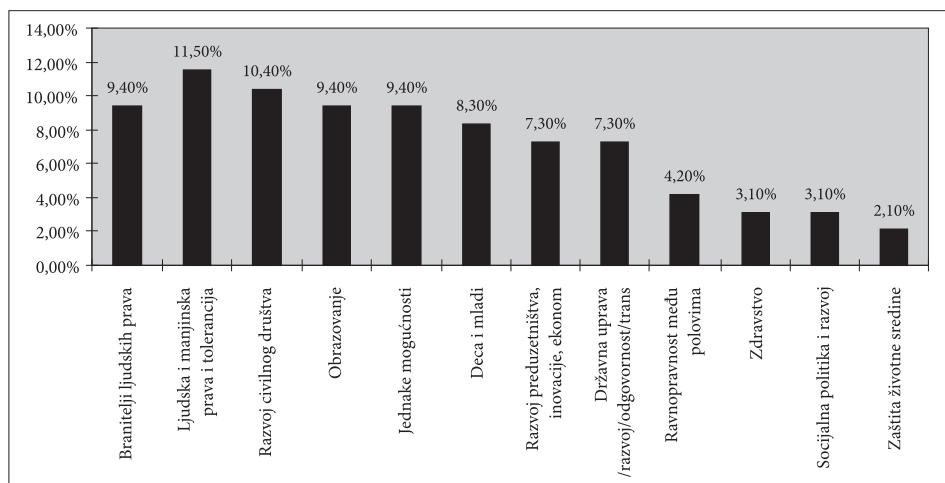
Posmatrano u odnosu na geografsku oblast u kojoj deluju, zaključak je da najveći broj organizacija svoje aktivnosti ostvaruje na nacionalnom tj. republičkom nivou, uz saradnju sa organizacijama iz drugih država, dok je manji broj organizacija fokusiran na lokalni nivo (opština, grad). (vidi Grafikon 3)

Grafikon 3. – Nivo delovanja NVO-a

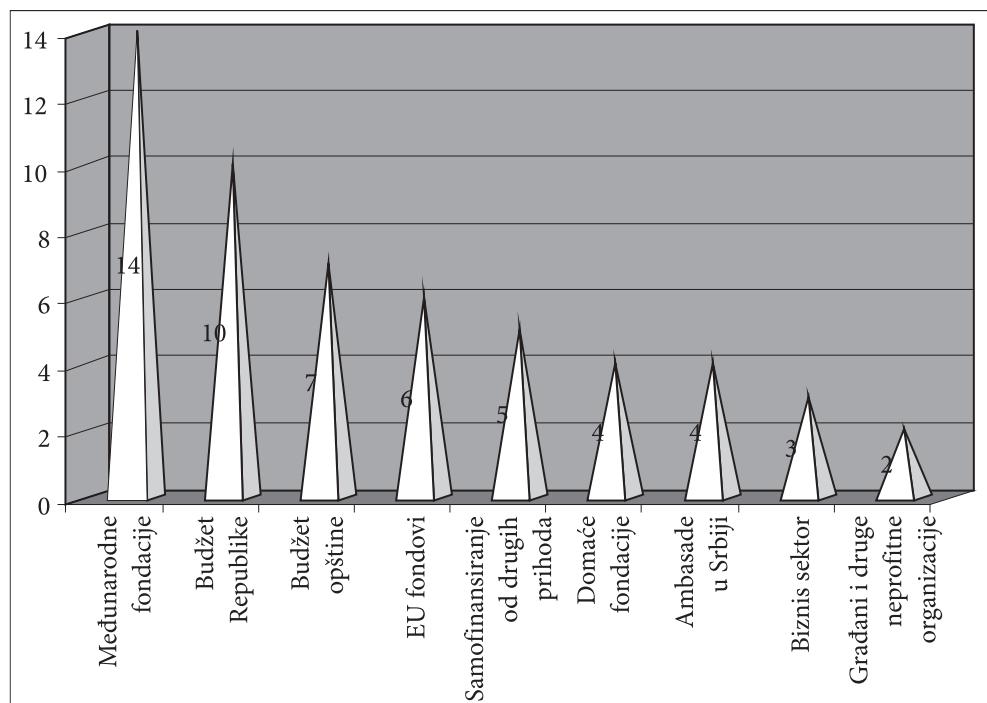
U pogledu karaktera, rezultati istraživanja nam pokazuju da većinu organizacija u oblasti zaštite ljudskih prava predstavljaju organizacije koje se bave temama: ljudska i manjinska prava i tolerancija, razvoj civilnog društva, jednake mogućnosti i zaštita ljudskih prava u najširem mogućem smislu. Rezultati nam pokazuju malu ili slabu profesionalnu fokusiranost na posebne oblasti zaštite ljudskih prava, odnosno da ne postoje usko specijalizovane organizacije za zaštitu ljudskih prava. (vidi Grafikon 4)

Grafikoni 4. Oblasti delovanja NVO-a

Organizacije koje su uzele učešće u istraživanju bave se sledećim društvenim grupama: Romima, mladima, žrtvama kršenja ljudskih prava, nacionalnim, verskim i seksualnim manjinama, predstavnicima državnih institucija, osobama sa invaliditetom i izbeglim i raseljenim licima.

U pogledu finansiranja organizacija dominiraju međunarodne organizacije (14 organizacija se finansira iz ovog izvora), budžet Srbije (10 organizacija se finansira iz ovog izvora) budžeti lokalnih samouprava (7 organizacija se finansira iz ovog izvora) i EU fondovi (6 organizacija se finansira iz ovog izvora) (vidi Grafikon 5).

Grafikon 5. Izvori finansiranja NVO

Način komunikacije sa drugim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava je dominantno neformalnog i ad hoc karaktera, što znači da se organizacije povezuju samo tokom realizacije projekta ili neke druge inicijative. Sa druge strane je manje prisutno umrežavanje ili drugi oblik programskog ili organizacionog povezivanja među organizacijama, kao što je npr. Mreža odbora za ljudska prava u Srbiji, Chris.

Tabela 1. Odnos NVO sa okruženjem

	sarađujete u velikoj meri sa	sarađujete u maloj meri sa	sukobljavete se u maloj meri sa	nemamo kontakt
Drugim NVO koje se bave zaštitom ljudskih prava	37,5%	37,5%	12,5%	12,5%
NVO koje se ne bave zaštitom ljudskih prava	50,0%	37,5%	12,5%	
Organima lokalne samouprave	37,5%	62,5%		
Lokalnim medijima	50,0%	50,0%		

	sarađujete u velikoj meri sa	sarađujete u maloj meri sa	sukobljavete se u maloj meri sa	nemamo kontakt
Lokalnim stručnjacima	50,0%	50,0%		
Srednjoškolskim obrazovanim institucijama	37,5%	50,0%		12,5%
Visokoškolskim obrazovanim institucijama	37,5%	50,0%		12,5%
Naučnim institutima	25,0%	12,5%		62,5%
Državnim organima		62,5%		37,5%
Preduzećima iz Vaše opštine ili grada	12,5%	25,0%	12,5%	50,0%
Udruženjima privrednika	12,5%			87,5%
Profesionalnim udruženjima	37,5%	12,5%		50,0%

Odnos između organizacija učesnica istraživanja i okruženja u kojem deluju karakteriše se saradnjom, uz postojanje veoma malog broja organizacija koje se sukobljavaju sa lokalnim stakeholderima (lokalna samouprava, mediji, druge NVO, privreda, političke stranke...). Imajući u vidu negativnu ocenu stanja ljudskih prava, koja je potvrđena i nalazima u ovom istraživanju, ovoliki stepen „saradnje“ i nepostojanja konfrontacije dovodi u pitanje legitimnost i kapacitete organizacija učesnica u istraživanju.

Kao instrumente svog delovanja Ustav koristi polovina organizacija, trećina Kričični zakonik, dok gotovo sve organizacije se u svom delovanju pozivaju na Zakon o radu i Zakon o sprečavanju diskriminacije osoba sa invaliditetom.

Većina organizacija primenjuje međunarodne propise u svom radu. Međutim, dve trećine ispitanika smatra da pozivanje na međunarodne propise ima efekat u sprečavanju povreda ljudskih prava, dok jedna trećina smatra da pozivanje na međunarodne propise ne doprinosi sprečavanju kršenja ljudskih prava.

Kada je u pitanju sistematizacija podataka i evidencije rezultata rada organizacija, možemo da zaključimo da mali broj (33%) organizacija ima baze podataka, odnosno evidencije slučajeva kršenja ljudskih prava, i koristi međunarodne instrumente u vođenju evidencija i obradi slučajeva kršenja ljudskih prava. Polovina organizacija koristi međunarodne instrumente u vođenju evidencije rezultata i rada.

Kada je u pitanju kreiranje izveštaja 60% organizacija ne kreira izveštaje o svojim aktivnostima i ostvarenim rezultatima koji su namenjeni javnom predstavljanju. Od onih organizacija koje kreiraju izveštaje 67% te izveštaje koristi za kampanje, 60% za zakonodavne inicijative, polovina za građanske inicijative i 83% za akcije na lokalnom nivou.⁵

⁵ Zbir procenata je iznad 100% zato što su ispitanici mogli da izaberu više od jednog odgovora.

U pogledu ocene stanja ljudskih prava u odnosu na period pre 2000. godine, kod ispitanika koji imaju stav podjednako su zastupljene ocene da su se smanjile vrste i učestalost kršenja ljudskih prava (20,7%). Da se smanjila samo učestalost kršenja ljudskih prava smatra 16,7%. Svaka peta organizacija, učesnica istraživanja, smatra da su se smanjile samo neke vrste kršenja ljudskih prava, dok je 16,6% mišljenja da nema nikakvih promena u odnosu na prethodni period. Preostali broj ispitanika, nešto manje od 30%, smatra da ne može da oceni postojanje promena u kršenju ljudskih prava u navedenom periodu.

Kao najefikasniji način za sprečavanje kršenja ljudskih prava 71 % ispitanika rešenje vidi u insistiranju da država preduzme svoje obaveze predviđene donetim zakonima, dok svaki 6 ispitanik vidi rešenje u angažovanju građana i stručnjaka kroz nevladine organizacije. Manje od 5% smatra da će proces EU integracija sam po sebi da doprinese smanjenju kršenja ljudskih prava u Srbiji.

U okviru svojih projekata NVO su se najviše bavile sledećim oblastima: sprečavanjem diskriminacije, pravima osoba sa invaliditetom, slobodom izražavanja, pravima na udruživanje, kulturnim pravima i pravima manjina. Kada su u pitanju prava pacijenta, potrošača, sindikalna prava, prava stanovanja, pravo na mirno uživanje imovine, prava zdravstvene zaštite i socijalnog obezbeđenja njima se gotovo нико ne bavi.

Prema mišljenju učesnika istraživanja prioriteti na kojima organizacije koje se bave zaštitom ljudskih prava treba da rade su u prvom redu: sprečavanje diskriminacije; pravo na život zabranu mučenja, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja; pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti; pravo na obrazovanje; pravo zaštite porodice; prava pacijenata; i prava osoba sa invaliditetom. (vidi Tabelu 2)

Tabela 2. Prava koja je neophodno unaprediti

	Prvi rang	Drugi rang	Treći rang	Četvrti rang
Sprečavanja diskriminacije	12,5%	37,5%		25,0%
Prava na život	37,5%			12,5%
Zabранa mučenja, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili	12,5%	25,0%		
Zabранa mučenja, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili			25,0%	
Pravo na slobodu i bezbednost ličnosti i postupanje s licima				12,5%
Pravo na pravično suđenje			12,5%	
Pravo na zaštitu privatnog života, porodice, stana i prepiske				
Pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti	12,5%			

	Prvi rang	Drugi rang	Treći rang	Četvrti rang
Sloboda izražavanja		12,5%		
Prava pripadnika manjina				
Politička prava, pravo na političko i partijsko organizovanje		12,5%		
Zaštita porodice			12,5%	
Bračna prava				12,5%
Posebna zaštita deteta			12,5%	12,5%
Pravo na rad			12,5%	
Prava pacijenata	12,5%			12,5%
Prava potrošača		12,5%		
Pravo na obrazovanje			25,0%	
Pravo na socijalno obezbeđenje	12,5%			12,5%

Vezano za ovu temu je i ocena stanja prava koja je negativna. Naime, ako se pogleda Tabela 3 vidi se da u veoma malom broju slučajeva procenat učesnika istraživanja stanje ocenio pozitivnim.

Tabela broj 3. Procenat NVO koje ocenjuju pozitivno stanje navedenih prava

	pozitivna ocena
Sprečavanja diskriminacije	18,20%
Prava na život	45,50%
Zabrana mučenja, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja	36,40%
Trgovina ljudskim bićima i krijumčarenje ljudi	27,30%
Pravo na slobodu i bezbednost ličnosti i postupanje s licima lišenim slobode	27,30%
Pravo na pravično suđenje	18,20%
Pravo na zaštitu privatnog života, porodice, stana i prepiske	27,30%

	pozitivna ocena
Pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti	45,50%
Sloboda izražavanja	63,70%
Pravo na slobodu mirnog okupljanja	45,50%
Sloboda udruživanja	63,70%
Pravo na mirno uživanje imovine	18,20%
Prava pripadnika manjina	36,40%
Upotreba jezika	27,30%
Politička prava, pravo na političko i partijsko organizovanje	45,50%
Izborna prava	54,60%
Zaštita porodice	27,30%
Bračna prava	27,30%
Posebna zaštita deteta	27,30%
Sloboda kretanja	54,60%
Ekonomска права	18,20%
Socijalna prava	0
Kulturna prava	27,30%
Pravo na rad	9,10%
Sindikalne slobode	27,30%
Pravo na stanovanje	18,20%
Zdravstvena zaštita	18,20%
Prava pacijenata	9,10%
Prava potrošača	0
Pravo za zdravu životnu sredinu, ekološka prava	0
Pravo na obrazovanje	0,273
Prava osoba sa invaliditetom	0,182

Kada je u pitanju formiranje napred iznetih ocena o njihovoj relevantnosti govori podatak da je 53% organizacija svoju ocenu dalo na osnovu rada na projektima, odnosno podataka dobijenih od građana koji su bili žrtve kršenja ljudskih prava. U isto vreme 36% organizacija svoju ocenu bazira na izveštajima drugih NVO koje se bave ljudskim pravima.

Upitani kojom grupom prava bi u budućnosti mogli da se bave, imajući u vidu kapacitete svoje organizacije, najveći broj NVO smatra da ima resurse za: sprečavanje diskriminacije, pravo na slobodu uduživanja, prava manjina, pravo na pristup obrazovanju, pravo na slobodno izražavanje. Oblasti za koje anketirane organizacije nemaju dovoljno kapaciteta su: trgovina ljudima i krijumčarenje ljudi, pravo na stanovanje, pravo na rad, socijalna prava, prava socijalne zaštite, prava socijalnog obezbeđenja.

Nedostajuća znanja su u prvom redu u oblasti: izvora prikupljanja podataka i informisanja, istraživanja i dokumentovanja, javnog zagovaranja, boljeg poznavanja zakona koji su bitni za oblasti koje se odnose na navedena prava, povećanja motivacije volontera i pristupa stranoj stručnoj literaturi. Od organizacija koje su popunile anketu ni jedna organizacija ne zna, odnosno nije čula, za koncept „Sedam principa javnog delovanja“.

U proseku između 80 i 90% organizacija koje su uzele učešće u istraživanju smatra da se „Sedam principa javnog delovanja“ u Srbiji još ne primenjuju kada su u pitanju različitit nivoi vlasti (od lokalnih do republičkih).⁶

ZAKLJUČAK

Na nivou „ljudskopravaškog“ pokreta u Srbiji postoji potreba za „koordiniranim specijalizacijom“ koja bi, s jedne strane podrazumevala da se postojeći neformalni kontakti formalizuju u neku formu koordinacije, uz istovremenu specijalizaciju za pojedine vrste prava. Koordinacija bi bila u funkciji uspostavljanja sistema monitoringa ljudskih prava, razmene informacija i edukacije koja bi bila upravo u funkciji specijalizacije pojedinaca i organizacija.

Formiranje Banke podataka civilnog društva o kršenju ljudskih prava, koja bi bila na usluzi svim organizacijama i koja bi imala usaglašenu i međunarodno kompatibilnu metodologiju prikupljanja, verifikacije, arhiviranja i analize stanja kršenja ljudskih prava.

Trening program, koji bi bio u funkciji edukacije organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava, kao i organizacija koje se bave grupama koje su predmet kršenja ljudskih prava.

Kada podatak o nekonfrontirajućem pristupu ka državnim organima stavimo u kontekst ocene da skoro 50% organizacija smatra da se od 2000-te godine stanje poštovanja ljudskih prava u Srbiji nije popravilo, postavlja se pitanje iz kog razloga organizacije imaju ovakav uglavnom bezkonfliktni pristup? Ovaj fenomen možemo da posmatramo u svetlu nedostatka kapaciteta samih organizacija ili, pak, u svetlu nedefinisanih pravila o funkcionisanju organizacija civilnog društva, a pre svega u oblasti finansiranja, radnih odnosa i drugih propisa važnih za opstanak i delanje or-

⁶ U upitniku je svaki od 7 principa detaljno objašnjen.

ganizacija. Stoga je potrebno raditi na podizanju kapaciteta organizacija kako bi bile samostalne i u potpunosti kritične u svom delovanju.

Takođe smo mišljenja da bi bilo dobro obratiti pažnju i na oblast finansiranja organizacija koje je preovlađujuće projektno, a bazirano je na realizaciji pojedinačnih i, uglavnom, ad hoc projekata. Ovakva struktura finansiranja izaziva i lošu diverzifikaciju donatora, kao i malu mogućnost finansijskog planiranja što izaziva finansijsku nesigurnost organizacija na dugi rok.

DODATAK I
Visoki službenički savet
Kodeks ponašanja državnih službenika

Na osnovu člana 164. stav 2. Zakona o državnim službenicima („Službeni glasnik RS“, br. 79/05, 81/05 – ispravka, br. 64/07 i 67/67 – ispravka),

Visoki službenički Savet donosi:

KODEKS PONAŠANJA DRŽAVNIH SLUŽBENIKA

Cilj kodeksa Član 1.

Cilj ovog kodeksa je da bliže utvrdi standarde integriteta i pravila ponašanja državnih službenika iz organa državne uprave, službi Vlade i stručnih službi upravnih okruga (u daljem tekstu: organi) i da obavesti javnost o ponašanju koje ima pravo da očekuje od državnog službenika.

Pridržavanje odredaba kodeksa Član 2.

Državni službenik je dužan da se pridržava odredaba ovog kodeksa.

Ponašanje državnog službenika suprotno odredbama ovog kondeksa predstavlja lakšu povredu radne družnosti, osim ako je zakonom određeno kao teža povreda radne dužnosti.

Poverenje javnosti Član 3.

Državni službenik je dužan da se ponaša na način koji doprinosi očuvanju i podsticanju poverenja javnosti u integritet, nepristrasnost i efikasnost organa.

Zakonitost i nepristrasnost u radu Član 4.

Državni službenik obavlja svoju dužnost u okviru datog ovlašćenja, u skladu sa zakonom i drugim propisom i postupa po pravilima struke i odredbama ovog kodeksa.

Državni službenik ne sme da se u privatnom životu ponaša na način koji ga čini prijemčivim uticaju drugih lica koji se može odraziti na zakonito i nepristrasno vršenje dužnosti.

Politička neutralnost Član 5.

Državni službenik pridržava se u vršenju svojih dužnosti načela političke neutralnosti.

U službenim prostorijama organa državni službenik ne sme da nosi i ističe obeležja političkih stranaka, niti njihov propagandni materijal.

Državni službenik ne sme da utiče na političko opredeljenje drugih državnih službenika i nameštenika.

**Zaštita javnog interesa
Član 6.**

Pri donošenju odluka i vršenju diskrecionih ovlašćenja državni službenik dužan je da vodi računa o javnom interesu i relevantnim činjenicama i ne sme da deluje na način koji ga dovodi u položaj obaveze vraćanja usluge nekom fizičkom ili pravnom licu.

**Sprečavanje sukoba interesa
Član 7.**

U vršenju svojih poslova državni službenik ne sme da dozvoli da njegov privatni interes dođe u sukob s javnim interesom.

On je dužan da vodi računa o stvarnom ili mogućem sukobu interesa i preduzima mere predviđene zakonom radi izbegavanja sukoba interesa.

**Sprečavanje sukoba interesa pri stupanju na rad
Član 8.**

Rukovodilac kadrovske jedinice organa, odnosno državni službenik zadužen za kadrovske poslove u organu koji nema kadrovsku jedinicu, dužan je da lice koje se prima u radni odnos u svojstvo državnog službenika pre stupanja na rad upozna sa zakonom predviđenim ograničenjima i zabranama koje imaju za cilj da spreče sukob interesa.

**Postupanje sa poklonom
Član 9.**

Državni službenik ne sme da primi poklon, niti bilo kakvu uslugu ili drugu korist za sebe ili druga lica u vršenju svoje dužnosti, osim protokolarnog ili prigodnog poklona manje vrednosti saglasno propisima kojima se uređuje sprečavanje sukoba interesa pri vršenju javnih funkcija.

Ukoliko je državnom službeniku ponuđen poklon ili neka druga korist dužan je da poklon ili drugu korist odbije, odnosno uručen poklon vrati, da preuzme radnje radi identifikacije lica i ukoliko je moguće pronađe svedoke i da odmah, a najkasnije u roku od 24 časa, o tome sačini službenu belešku i obavesti neposredno prepostavljenog.

Ako je državni službenik u nedoumici da li se ponuđeni poklon može smatrati prigodnim poklonom manje vrednosti dužan je da o tome zatraži mišljenje od neposredno prepostavljenog.

**Postupanje sa poverenim sredstvima
Član 10.**

Državni službenik je dužan da materijalna i finansijska sredstva koja su mu poverena u vršenju poslova koristi namenski, ekonomično i efikasno, isključivo za obavljanje poslova i da ih ne koristi za privatne svrhe.

Postupanje sa informacijama**Član 11.**

U vršenju svojih poslova državni službenik ne može zahtevati pristup informacijama koje mu nisu potrebne za obavljanje poslova, a informacije koje su mu dostupne koristi na propisani način.

Državni službenik ne sme da neovlašćeno saopštava informacije do kojih je došao u obavljanju svojih poslova.

U obavljanju privatnih poslova državni službenik ne sme da koristi informacije koje su mu službeno dostupne radi sticanja pogodnosti za sebe ili sa njim povezana lica.

Zaštita privatnosti**Član 12.**

U cilju zaštite privatnosti, državni službenik ne sme da iznosi lične podatke iz evidencije koje se vode o drugom državnom službeniku, osim u zakonom predviđenim slučajevima.

Ophodenje sa strankama**Član 13.**

U ophodenju sa strankama državni službenik je dužan da: postupa profesionalno, ljubazno i pristojno; pokaže zainteresovanost i strpljenje, posebno sa neukom strankom; blagovremeno i tačno daje podatke i informacije, u skladu sa zakonom i drugim propisom; pruža pomoć i daje informacije o nadležnim organima za postupanje po zahtevima, kao i o pravnim sredstvima za zaštitu prava i interesa; rukovodi se načelom jednakosti i ne daje privilegije zavisno od bilo kakvih svojstava i ličnih osobina stranke; s posebnom pažnjom postupa prema osobama s invaliditetom i drugim osobama s posebnim potrebama; poštuje ličnost i dostojanstvo stranke.

Ophodenje sa prepostavljenim i drugim državnim službenicima**Član 14.**

U odnosima sa prepostavljenim, podređenim, drugim državnim službenicima i nameštenicima državni službenik postupa s dužnom pažnjom i poštovanjem.

Državni službenik je dužan da u odnosu sa drugim državnim službenicima obezbedi potrebnu saradnju, ne ometa proces rada, pospešuje profesionalne односе i radnu atmosferu i da izbegava radnje koje bi imale štetne posledice po ugled organa.

Očuvanje ugleda organa**Član 15.**

Državni službenik na položaju dužan je da vodi računa da ponašanjem na javnom mestu ne umanji ugled položaja i organa i poverenje građana u državnu službu.

Zabрана сексуалног узнемиравања**Član 16.**

Zabranjeno je сексуално узнемиравање, вербално или neverбално неželjeno понашање из sfere polnog života koјима se вреда лиčni integritet državnog službenika.

Prijave за сексуално узнемиравање подносе se licu koje je neposredno pretpostavljeno onome od koga потиче узнемиравање.

Standardi odevanja na radu**Član 17.**

Državni službenik je dužan da bude prikladno i uredno одевен, primereno poslovima državnog službenika i da svojim načinom odevanja na radnom mestu ne narušava ugled državnog organa niti izražava svu političku, versku ili drugu ličnu pripadnost koja bi mogla da dovede u sumnju njegovu nepristrasnot i neutralnost.

Neprikladnom одећом smatraju se naročito: neprimereno kratke suknje, bluze sa velikim dekolteom ili tankim bretelama, izrazito kratke ili providne bluze, kratke pantalone.

Državnog službenika koji je neprikladno одевен neposrdni rukovodilac upozнаće na obavezu поштovanja ovog kodeksa u pogledu odevanja na radnom mestu i na mogućsnost pokretanja disciplinskog postupka u slučaju ponovljene povrede kodeksa.

Zaštita standarda ponašanja i zabrana mobinga**Član 18.**

Državni službenik koji smatra da se od njega ili drugog državnog službenika traži da postupi na način koji nije u skladu sa ovim kodeksom o tome писмено обавештавa rukovodioca organa.

Državni službenik zbog toga ne sme biti stavljen u nepovoljniji položaj u odnosu na druge državne službenike, niti izložen узнемиравању (mobing) prilikom obavljanja svojih dužnosti i ostvarivanja prava u organu.

Stupanje na snagu**Član 19.**

Ovaj kodeks stupa na snagu osmog dana od dana objavlјivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije“.

U Beogradu, 29. februara 2008. godine

VISOKI SLUŽBENIČKI SAVET

PREDSEĐNIK

Prof. dr Ranko Keća

DODATAK II

**Formulari za praktično
praćenje standarda javnog života**

UPITNIK ZA RAD

NESEBIČNOST

Nosioci javnih funkcija treba da donose samo one odluke koje su u skladu sa javnim interesima. Ne bi trebalo to da čine iz finansijske ili materijalne koristi za sebe, svoju porodicu, ili svoje prijatelje.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

KOMENTAR/BELEŠKE

UPITNIK ZA RAD

INTEGRITET

Nosioci javnih funkcija ne bi trebalo da budu pod bilo kakvom finansijskom ili drugačijom obavezom prema pojedincima ili organizacijama sa strane koji bi mogli da utiču na njih u vršenju službenih dužnosti.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

KOMENTAR/BELEŠKE

UPITNIK ZA RAD

OBJEKTIVNOST

U obavljanju javnih poslova, uključujući tu i postavljanje na javne funkcije, dodeljivanje poslova ili preporučivanje pojedinaca za nagrade i beneficije, nosioci javnih funkcija treba da donose odluke na osnovu kvaliteta.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobranameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

KOMENTAR/BELEŠKE

UPITNIK ZA RAD

ODGOVORNOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

KOMENTAR/BELEŠKE

UPITNIK ZA RAD

OTVORENOST

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

KOMENTAR/BELEŠKE

UPITNIK ZA RAD

POŠTENJE

Nosioci javnih funkcija imaju obavezu da prijave svaki privatni interes koji ima veze sa njihovom javnom dužnosti i da preduzmu korake za razrešenje konflikata koji se pojavljuju na način koji štiti javni interes.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

2. Da li su pored pomenutog standarda javnog života u konkretnom slučaju prekršeni i neki drugi standardi javnog života, koji i u osnovnim crtama, zašto?

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobranameran	5 (pet)	
pravilan i dovoljan	4 (četiri)	
mogao je biti iskreniji	3 (tri)	
neuverljiv	2 (dva)	
neiskren i lažan	1 (jedan)	

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

KOMENTAR/BELEŠKE

UPITNIK ZA RAD

LIČNI PRIMER

Nosioci javnih funkcija treba da podstiču i unapređuju ove principe vođstvom i ličnim primerom.

1. Da li smatrate da je u konkretnom slučaju prekršen ovaj standard javnog života i zašto?

(1)

(2)

(3)

(4)

3. Da li je odgovorno lice učinilo bilo kakav pozitivan korak u cilju otklanjanja povrede standarda?

4. Ako je odgovor na prethodno pitanje da, da li postupak odgovornog lica smatrate (ocenite od 1 do 5 i kratak komentar)

iskren i dobronameran

5 (pet)

pravilan i dovoljan

4 (četiri)

mogao je biti iskreniji

3 (tri)

neuverljiv

2 (dva)

neiskren i lažan

1 (jedan)

5. Kako bi Vi ukratko formulisali ovaj standard javnog života?

KOMENTAR/BELEŠKE